

UNIVERSUL LITERAR

PROPRIETAR:

SOC. AN. „UNIVERSUL” BUCUREȘTI, BREZOIANU 23
DIRECTOR ȘI AD-TOR DELEGAT, STELIAN POPESCU
Inscrisă sub No. 163 Trib. Ilfov

ABONAMENTE: **Lei 220 pe 1 an**
„ 120 pe 6 luni
Autorități și instituții — Lei 500

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA
BUCUREȘTI I Str. Bresolanu 23-25
TELEFON 3.30.10

APARE SĂPTĂMĂNAL
PREȚUL 5 LEI

ANUL XLVIII • Nr. 39
SAMBATA 30 Septembrie 1939
Redactor responsabil: MIHAI NICULESCU

PANDORA

Când frumoasă treci
prin ale nopții plaiuri uimite,
Când fruntea grea o apleci
pe se ale pădurilor site,

Când ușoare, dăntând, mă 'nconior
sufările tale ca de îngeri o horă,
Atunci îmi aduce un dor
aminte de tine, Pandora.

Și mă ridic. Și tremur. Văpaia mă 'ncepe,
mai rău ca un foc, răul mă sapă...
O! cine, oare cine văpaia va stinge,
cine de tine, Pandora, mă scapă?

*

E o barcă de argint în port!
E o barcă ori un fluture?
Ți-am pus în palmă un ort
ci lasă haina să-mi fluture!

Îngeri din cer poate că
vor crede că-i unul de-ai lor care vine
în barca de argint lunatecă,
printre stelele-verguri, printre lumine...

Și ce un plânset încet, vor auzi
tinerețe a mea cura te scuturi...
Și anii în cădere-or iovi
ale îngerilor dalbe scuturi.

Portretul vechi

Laolaltă cu vântul, cu el, fără el,
rătăceai, Umbră, prin cimitire,
aveai flori în păr, fel de fel;
Atunci am dorit să-ți fiu mire.

Ca în vis mâna mi-ai dat,
ca în vis ți-am pus în deget un inel;
Pe sub lună, fericiți ne-am legănat,
laolaltă cu vântul, cu el, fără el.

Amuletele se ciocneau,
laolaltă cu vântul, cu el, fără el;
Oasele albe se ciocneau,
într'un săbatec duell!

Anotimp

Nici viori, nici fluere,
nici ploaia prin plete să-ți șuere;
în tăcuta noapte adâncă,
glasul tău nu se aude, nu încă...

De himerice bolți se anină
arcele nopții, stelele 'n ruină;
până la noi încă n'a pătruns
al codrului clopot ascuns.

Innaltele, cereștile drumuri,
toate-s doar aburi și fumuri...
Plimbă-te, pală, prin auroră
frunte a lucrurilor, luna mea, proră!

Dar vor veni! O, ce siguri,
oaspeții în vestminte de friguri!
Dar vor veni! O lumină subțire
Și naturi și harie și lire!

DE EMIL BOTJA

Cântec

Stăm la masă cu tristul suspin,
o durere ne toarnă vin...
Toamnă, toamnă pân'om plesni sătul,
din al durerilor vin amărul.

Pe mâinile noastre, ca o azimă,
luneacă fruntea, cade, se reazăimă.
Nebună față, rătăcitoare privire!
Toamnă, răstoarnă-te, frate clondire!

Dar ce minune, deodată!
De furtuni crășma e măturată,
ușile se deschid în adevăr,
un vânt uriaș ne înhață de păr.

Stăm la masă cu tristul suspin
ca reții morți sub ceres baldachin!
Ah, ce tăcere de țințirim
în crășma tristă unde venim.

*

Sortit sunt durerii, alt ce să mai spun!
La nunta cu noaptea corbul mi-a fost nun,
steacra norocirii îmi fugi din cale,
umbrelul mă duse tot din jale 'n jale.

Răsul, cristalul, nu mi-ai fost dat mie,
ci amăruri sute, plânsori peste mie
Și îndurerarea, muta, necuprinea
Și inima, biata, de ierni multe ninsă.

Cernit ce-s acum și morții jurat!
Cerule, tron aspru în senin durat,
judecății tale fruntea mea supun!
Sortit sunt durerii, alt ce să mai spun!

Literatura și războiul

de ȘERBAN CIOCULESCU

După câteva săptămâni de așteptare încordată și de infrigurate tratative, a izbucnit iarăși războiul, pe care nu-l mai credeam cu puțință. Rațiunea și interesul obștesc, de pașnică evoluție, omenia și respectul acordurilor reciproce, s'au dovedit încă odată mai slabe decât puterile absurde ale egoismului. Atâtea valori, în care am crezut toți oamenii de bună voință, în cele două decenii, de după marele măcel s'au năruit. În ce te mai poți crede, când iraționalul și demențele cutropitoare covârșesc simțurile omenești, de bună înțelegere? Astăzi totul e zadarnic, orice incriminare se învederează de prisos și restabilirea valorilor de civilizație rămâne foarte îndepărtată. Dacă așa dar este pretimpuriu să cercetăm răspunderile, înainte ca prăpădul să fie deslănțuit, până la istovirea lui, nu este însă neportivă întrebarea, dacă și scriitorii au contribuit cu ceva, la pregătirea mentalității războinice. Negreșit, printre partizanii forței și ai imperialismului, se numără și câte un scriitor, dar cu nedreptate este înfățișat ca prototip al acestei exaltări, Nietzsche. Filosof esseist și om de literă, autorul „Voinței de putere” s'a gândit la un tip uman, însă în cadrul valorilor culturale, onorate. În privirea sa asupra vieții, el n'a desconsiderat niciodată cavalerismul, chiar dacă a disprețuit morala creștină a compasiunii. Orișicât, ne gândim în deosebi la scriitorii din vremea războiului trecut, sau de după încheierea ostilităților. Unii din ei au dezvoltat apologia războiului, alții l-au combătut, ideologic. Majoritatea a ales calea cea mai potrivită, de a-l înfățișa în realitatea sa exactă, fără susținerea vreunei teze. Ceea ce a caracterizat pe scriitorul de război, din trecutul cataclism, a fost o aspirație cât mai sinceră către adevăr. A înfățișat războiul în realitatea lui, umilă, cu slăbiciunile și rezistențele organismului omenească, a fost preocuparea adevăraților scriitori. Noțiunile de eroism sau de lașitate au fost îndepărtate, ca niște convenții verbale, de care se leagă aproximații abuzive. Nu doar că n'ar exista, în război, mișei sau viteji, dar și unii și alții sunt oameni, sub apăsarea unei teribile presiuni morale, care descumpănește mizerabila personalitate, până la descompunere sau la disolvare. Omul, în război, se găsește dintr'odată, pus în fața unei singure autentice realități, care este

moartea. Nici o etică, religioasă sau laică, nu a reușit mai bine ca războiul, să desbrace ființa morală a omului, de toate zădărniciile. Individul își regăsește sufletul, ca o biată epavă, purtată de furtună și gata, în fiecare clipă, să se dea la fund. Ce rămâne din micile realități, ale vieții de fiecare zi și din vanitățile amurului propriu, când, cu fiecare clipă, sufletul se despoae de falsele învelșuri și se simte, în goliciunea lui, singur și nepuțințios? În asemenea împrejurări, camaraderia și solidaritatea nu mai sunt comandamente primite din afară, reglementate sau teorizate, ci acte de natură, isvorite din structura firii omenești, pe care starea de pace le amortășește ori le denaturează. Omenia e ultimul refugiu al combatantului și frăția, limanul desperării. Nu este adevărat că numai pacea favorizează simțurile omenești, esențiale. Viața socială crează uneori conflicte de interes, desvoltă egoismele neîmpăcate, exasperează

(Urmare în pag. 4-a)

Note critice

de ION BIBERI

Am parcurs, fiecare, numeroase cărți, am poposit în marginea atâtor opere de artă, am răsfrânt în suflute viziunile atâtor creatori, ne-am împărțat și din viața lor intimă, am trăit ore, poate zile întregi, în tovarășia lor spirituală. Dar trecerea timpului exercită asupra acestor impresii și trăiri o alegere severă: din mulțimea operelor cunoscute nu reținem decât un număr restrâns de impresii, din varietatea de date și elemente alcătuitoare ale operelor nu rămân decât câteva scheme, iar din personagiile animate de autori, dotate cu stare civilă și insuflăte cu viață, nu ni se mai impun cu timpul decât câțiva privilegiați. Adesea ori uităm nu numai conținutul de viață al o-

perelor citite, atmosfera lor specifică, dar până și titlurile și numele autorilor lor. Există, desigur, cauze adevărate, intrinseci operelor, care explică acest fapt. Elementele subiective, trecătoare sau permanente structurii noastre, sunt de importanță relativ redusă. Starea de distracție, lipsa de concentrare îndestulătoare cu care am început o lectură, ca și inaderența noastră parțială sau totală la viața operelor nu sunt hotărâtoare. Căci există un consens aproape general al spiritelor evaluate asupra conținutului de viață și al iradierii operelor de artă, care condamnă unele opere, recunoscând valoarea altora. Iar printre acestea din urmă se mențin, durabile și rotun-

de, contururile și structura lor, împreună cu mișcările de suflet exprimate de creator și cu personagiile puse în circulație în zona de viață înfățișată de operă.

În privința personajilor create în operele de pură imaginație va trebui să distingem însă câteva realizări masive, dense, animate de o bogăție și tepiditate interioară impresionantă, evocate în același timp fizic, în amănunțimile lor, ca și în linia mare a existenței. Construcția acestor personaje are firescul și mobilitatea vieții; aspectul lor fizic se desprinde în linii precise și înfățișări circumstanțiate; reacțiile lor generale, gândurile, viața și comportarea lor poartă o pecete de autenticitate aproape halucinantă, care ni se impune gândului nostru cu puterea de constrângere a unei intuiții directe. Cât de opuse sunt acestor creații, fantezmele inconsistente, nebulose, scâmbiate, din operele artificiale și lipsite de viață! Acolo personajele sunt umbre fugitive care se deapănă fără logică internă, fără suport în mecanismul lor interior, fără spontaneitate.

Înțelegem, prin urmare, de ce primele personaje sculptate în relief rămân și durează și de ce umbrele de personaje din operele de a doua mână se pierd și se uită. Un Vautrin și un Petre Bezuciof, un Raskolnikov sau un Nicolas Nickleby, pentru a cita la întâmplare, sunt creații poate mai consistente și mai precis conturate decât multe din persoanele vii pe care le putem încrușișă pe stradă.

Asupra proceselor sufletești ale artistului, cât și asupra mijloacelor artistice de înfățișare a acestor personaje ni ne-am oprit îndelung în două lucrări în curs de apariție. Nu vom rezuma aci date care reclamă o amănunțire depășind cadrul unor simple note. Ne vom restrânge în prezent la cercetarea construcției acestor personaje literare, deci la mijloacele artistice, lăsând la o parte procesele sufletești creatoare ale artistului care au condus la aceste înfăptuiri.

Perspectiva centrală care ne luminează viața eroilor literari nu consistă, trebuie să o subliniem dela început, în acumularea simplă și neobosită de

(Martin de Vos)

(Apollon și muzete)

(Urmare în pag. ultimă)

CRONICA LITERARĂ

Un model: „Pod eleat“

Poezia d-lui Simion Stolnicu, „Pod eleat“, din fruntea volumului cu același titlu, premiat de „Fundațiile regale, în 1935, — a sîrjit acesori, în anii de la apariție, drept model al lirismului nou, vreaic de condamnat. Fentruce să se compue astfel, în cât lectorul să nu priceapă? Și cum se premiaza o producție care slidează înțelegerea comună? Mai gravă de cat acuzația, este împrejurarea că nimeni n'a luat apararea poetului, dintre critici, cu totală convingere. Binevoitori s'au găsit, dar i-au dat tarcoale, șovaitori, lăsând parse, pe seama timpului, lupia cu „neînțelegerea“. Socotim că asupra acestei poeme se cuvine să ne lămurim ceva mai de vreme.

Titlul alătură două noțiuni familiare în poezia pură. Înținem conceptul „pod“ în versuri barbiene: „Munji 'n Spirit, lucruri într'un pod abstru“ sau „Acestă pontică lună, Cuvânt adormitor e“, unde „pontică“ se interpretează etimologic: plasmutoare de poduri peste abisuri, principiu al unității și necintrei, opus diversității și eterneiurgeri. Simbolul „pod“ atrage determinarea „eleat“, intrucatva pleonastic. Școala eleată a filosofiei grecești, prin Parmenide, elaborase ideea unității existenței fixe și permanente. Realul nu poate fi gândit nici ca devenire nici ca multipiu, fiindcă ar însemna să gîndim neantul. Dar neantul nu poate constitui obiect al gândirii. Dimpotrivă, ceea ce gîndim, are obiect *umic și etern*. Insași gîndirea există prin ceea ce gîndim și a gîndi este tot una cu a exista. Nu există nici naștere, nici moarte, ci doar gîndire unică, eternă, neschimbătoare, etc.

Desigur, d. Simion Stolnicu este în drept să susție că a compus poezia fără armătura filozofică menționată. Noi n'am făcut decât să definim termenii, ca niște concepte la îndemîna oricui. Armătura poeziei o vom căuta în schimb în alte două direcții paralele, a amintirii și a visului.

În amintire, podul concret rămîne prilejul de altădată al exaltării copilului, al deschiderii simțurilor aprinse, ca într'o trecere spre tîrîmuri fantastice. În copilărie, toți am iubit podurile, și nu le-am uitat!

Acestor opriri extatice pe podurile copilăriei le aduce omagiu d. Simion Stolnicu, (poetul s'a născut la Comarnic, unde se înalță atîtea poduri peste Prahova, prestigioase, halucinante). Cu amintirea, vine și visul să-și culegă profit din semnele sufletului, aruncate de pe pod! Cîntă lume nu trece pe aici, căte gînduri nu se elaborează deasupra, și căte valori nu se frîmîntă dedesubt? Cine stă să pue ordine în toate, să găsească un sens, o unitate? Desțrîmarea domină neîntreruptă curgere, ca în vis! Dar tot ca în vis, știm în mod vag, dar știm, cu totul tînde spre ceva, năzuiește ceva, ca în acele versuri din

Divina Comedie, cînd Dante nu-și mai amintește ceea ce a visat, ci numai cît de dulce a fost visul. (dopo il sogno la passione impressa rimane, e l'altro alla mente non riede). Așa dar avem podul, poetul contemplator, „fără plută“, șuvoiul celor mulți, în trecere și apele, dedesubt. La început, ne este descris podul:

Spre zori, podul era unghiul spart în lînjinit,

Ca'n faustiana pentagramă;
Văzu ojeiul cerului, în rouă, descăiit,
Și'n cuburi, nins, lunaru' moneștrei
de scama.

Indrăgostit în somn, purtam mîini
învrăbiate

Pe mușchiu-i ud, mușchiul cu zile;
Rinocer părea podul, neînțeles de
blînd

C'un colibri ce-i pigulea viermișorii
ide gînd.

Ochiul care privește de pe parapet, va vedea, desigur, conțorm conceptului eleat, în infinit, printr'o magică spîrtură, drum al spiritelor, invocată și de Goethe, în desenul pentagramei. Numai că, în Faust, dunaul cunoașterii venea spre fînit, iar aci se deschide în infinit. Ceea ce se vede prin „spîrtură“ este proșpețimea de „rouă“ a cerului și culoarea lui spectrală, ca a oțelului albăstrui — descălit. Și prcutindeni, — în cuburi, — scama luminii de lună, cîntătoare. De acest peisagiu, poetul este îndrăgostit, și ca în vis, — în somn, — va întinde mîinile să cuprîndă, — vibratile, — ceea ce ar părea materia podului, — mușchiul etern, — cu zile. Inșisabil, ca obiectul de todeauna al năzuinței noastre de cunoaștere, — podul — peisagiu se va arăta blînd, și ca un pachiderm, — rinocer, — se va lăsa ciugulit. Minuscule colibri, poetul va recolta idei vagi, firave, — viermișorii de gîna. Intrepid, va încerca totuși să pășească pe pod, să ia contact:

Impovărat de jerbii treceam
Pe pod și de parfum ma'upleceam;
Mi-am jucat fantezia la ruleta

[insomniilor,
Și-atît mai aveam: jerbii, — ochiilor,
[stihiiilor!...

Ape luceau ca rîul de aur pierdut,
Aștrii crupieri se schimbau la orizon,
Jucătorii verzi s'asvârleau din balcon,
Și jerbii încrustau un vis pe scut.

Cum ar fi trecut poetul pe podul perfecțiunii, altfel de cînt înarmat cu o cunună înflorită, a cărei mireasmă singură să-i oprească mersul? De *alminteri* nu posedă altceva, — ca după o ruinare la un joc în vis, — la ruleta insomniilor, și — oferă către stihii doar ce mai are, — jerbii, cununa înflorită, Liral! Dedesupt, sub parapetul de piatră, apele treceau fără valoare, — aur pierdut, — bucuriile lumii efemere, refuzate de poet, căruia nu i-a mai rămas decât principii poeziei înalte, eroice, — un vis pe scut. Îl îndeamnă la o sublimă ascensiune și asțrească care răzăreau, — se schimbau la orizon, — și stelele care cădeau — s'asvârleau din balcon. Deci poetul va năzui să realizeze arta din substanța divină a podului:

Melcii podului îmi cresc pe timpane
Și muceganul alb, din chei de bolși;
Podu-i beat de'ncremeniri inumane
Și'n abie sonoră deschide șapte porți.
Melcii podului îmi dau poezi de frești,
Indreaptă mînuși optice spre mine și
[zodii;
I-aud cum înalță huma'n flori de cești
Și-s răstîgnit pe piatră'n pliscuri de
[ferodii.

Podul tînde către destinul superior al artei. Materia sa depășește starea de inerție, de inorganicitate, ea pare a fi aceea a unor melci, animale cari fac trecerea spre ființele vii, și cari anunță cu noua lor ontologie și un principiu spiritual: darul de a construi cochiliile, arta. Domnește o ordine în substanțe, în lucruri, în celule! Ei se supune melcul și creiază. Foarte sensibil, poetul va auzi melodia celulară, — îmi cresc pe timpane, — melodie ce corespunde în cosmos cu muzica aștrilor lui Pythagora, pe care o întonează de sigur, podul eleat prin cele șapte coarde ale lirei, — deschide șapte porți! Cine are însă urechi pentru muzica aștrilor? Ea rămîne enigmă. Reazimul pămîntesc este tot ordinea immanentă, fragmentul de cunoaștere manifestat aici. Poetul va fi atent la poleiul oferit de melci pentru frești, — la coarțele lor — mînuși optice, — dibuind spre cer, — zodii — și la acea divină transformare a lutului în sidet, — huma 'n flori de cești. Atenția îl va face ascet lipit pe pod, prizonier miracolului ca în ghiarele unei pasări de pradă, — erdiu!

Principiul artei l-a năpădit
și-i însulfă virtuți de misionar:

Deschilolați-vă agate'n cadran,
Să luăm drumului mare nestemata
[mană,
Să nu mai fie — obsesie pentru
[samaritean

Și brățara lăstunilor să nu-i fie labilă.

S'ascundem orga'n piatră de bătaia cu
[flori,

Spre-a nu'mblânzi iubiri, ci litofage;
Diapazonul daltet îmiu interior
Să schimbe'n corifei trilobiști și alge.

Pe-acest aeroport de ingeri și hulube,
Să umbra ce-a văzut reversul selenar,
Umbra cum i-albușul ouălor de mieră
Umbra'n crinolina vînată din hrube.

Podul i-ar bea sîngele ca unui buratic,
Dar brațele-i sunt șerpi ținîți în
[spirit;
Umbra-și deșiră'n unde trena ei cu
[plumburi
Și pescuește-un teatru de păpuși
[lacuatic.

Fantezia poetului s'a răcit deodată. Alături de el a făcut popas moartea, oaspetele fonotomic al hrubelor. S'ar apăra podul și i-ar soarbe sîngele, dar el se află dincolo de timp, purificat „aerport de ingeri și hulube“. Moartea înaintea, spre acei demenți ce nu aplaudau, — spre grotescul vieții, — teatrul de păpuși acuat! Evidente sunt doar apele și moartea care pescuește în ele. Poetul însă se va apăra cu înverșunare și va invoca libertatea:

Pe-acest aeroport de ingeri și hulube,
Să umbra ce-a văzut reversul selenar,
Umbra cum i-albușul ouălor de mieră
Umbra'n crinolina vînată din hrube.

Podul i-ar bea sîngele ca unui buratic,
Dar brațele-i sunt șerpi ținîți în
[spirit;
Umbra-și deșiră'n unde trena ei cu
[plumburi
Și pescuește-un teatru de păpuși
[lacuatic.

Fantezia poetului s'a răcit deodată. Alături de el a făcut popas moartea, oaspetele fonotomic al hrubelor. S'ar apăra podul și i-ar soarbe sîngele, dar el se află dincolo de timp, purificat „aerport de ingeri și hulube“. Moartea înaintea, spre acei demenți ce nu aplaudau, — spre grotescul vieții, — teatrul de păpuși acuat! Evidente sunt doar apele și moartea care pescuește în ele. Poetul însă se va apăra cu înverșunare și va invoca libertatea:

Pe-acest aeroport de ingeri și hulube,
Să umbra ce-a văzut reversul selenar,
Umbra cum i-albușul ouălor de mieră
Umbra'n crinolina vînată din hrube.

Podul i-ar bea sîngele ca unui buratic,
Dar brațele-i sunt șerpi ținîți în
[spirit;
Umbra-și deșiră'n unde trena ei cu
[plumburi
Și pescuește-un teatru de păpuși
[lacuatic.

Fantezia poetului s'a răcit deodată. Alături de el a făcut popas moartea, oaspetele fonotomic al hrubelor. S'ar apăra podul și i-ar soarbe sîngele, dar el se află dincolo de timp, purificat „aerport de ingeri și hulube“. Moartea înaintea, spre acei demenți ce nu aplaudau, — spre grotescul vieții, — teatrul de păpuși acuat! Evidente sunt doar apele și moartea care pescuește în ele. Poetul însă se va apăra cu înverșunare și va invoca libertatea:

Pe-acest aeroport de ingeri și hulube,
Să umbra ce-a văzut reversul selenar,
Umbra cum i-albușul ouălor de mieră
Umbra'n crinolina vînată din hrube.

Podul i-ar bea sîngele ca unui buratic,
Dar brațele-i sunt șerpi ținîți în
[spirit;
Umbra-și deșiră'n unde trena ei cu
[plumburi
Și pescuește-un teatru de păpuși
[lacuatic.

Fantezia poetului s'a răcit deodată. Alături de el a făcut popas moartea, oaspetele fonotomic al hrubelor. S'ar apăra podul și i-ar soarbe sîngele, dar el se află dincolo de timp, purificat „aerport de ingeri și hulube“. Moartea înaintea, spre acei demenți ce nu aplaudau, — spre grotescul vieții, — teatrul de păpuși acuat! Evidente sunt doar apele și moartea care pescuește în ele. Poetul însă se va apăra cu înverșunare și va invoca libertatea:

Pe-acest aeroport de ingeri și hulube,
Să umbra ce-a văzut reversul selenar,
Umbra cum i-albușul ouălor de mieră
Umbra'n crinolina vînată din hrube.

Podul i-ar bea sîngele ca unui buratic,
Dar brațele-i sunt șerpi ținîți în
[spirit;
Umbra-și deșiră'n unde trena ei cu
[plumburi
Și pescuește-un teatru de păpuși
[lacuatic.

Fantezia poetului s'a răcit deodată. Alături de el a făcut popas moartea, oaspetele fonotomic al hrubelor. S'ar apăra podul și i-ar soarbe sîngele, dar el se află dincolo de timp, purificat „aerport de ingeri și hulube“. Moartea înaintea, spre acei demenți ce nu aplaudau, — spre grotescul vieții, — teatrul de păpuși acuat! Evidente sunt doar apele și moartea care pescuește în ele. Poetul însă se va apăra cu înverșunare și va invoca libertatea:

Pe-acest aeroport de ingeri și hulube,
Să umbra ce-a văzut reversul selenar,
Umbra cum i-albușul ouălor de mieră
Umbra'n crinolina vînată din hrube.

Podul i-ar bea sîngele ca unui buratic,
Dar brațele-i sunt șerpi ținîți în
[spirit;
Umbra-și deșiră'n unde trena ei cu
[plumburi
Și pescuește-un teatru de păpuși
[lacuatic.

Fantezia poetului s'a răcit deodată. Alături de el a făcut popas moartea, oaspetele fonotomic al hrubelor. S'ar apăra podul și i-ar soarbe sîngele, dar el se află dincolo de timp, purificat „aerport de ingeri și hulube“. Moartea înaintea, spre acei demenți ce nu aplaudau, — spre grotescul vieții, — teatrul de păpuși acuat! Evidente sunt doar apele și moartea care pescuește în ele. Poetul însă se va apăra cu înverșunare și va invoca libertatea:

Pe-acest aeroport de ingeri și hulube,
Să umbra ce-a văzut reversul selenar,
Umbra cum i-albușul ouălor de mieră
Umbra'n crinolina vînată din hrube.

Podul i-ar bea sîngele ca unui buratic,
Dar brațele-i sunt șerpi ținîți în
[spirit;
Umbra-și deșiră'n unde trena ei cu
[plumburi
Și pescuește-un teatru de păpuși
[lacuatic.

Fantezia poetului s'a răcit deodată. Alături de el a făcut popas moartea, oaspetele fonotomic al hrubelor. S'ar apăra podul și i-ar soarbe sîngele, dar el se află dincolo de timp, purificat „aerport de ingeri și hulube“. Moartea înaintea, spre acei demenți ce nu aplaudau, — spre grotescul vieții, — teatrul de păpuși acuat! Evidente sunt doar apele și moartea care pescuește în ele. Poetul însă se va apăra cu înverșunare și va invoca libertatea:

Pe-acest aeroport de ingeri și hulube,
Să umbra ce-a văzut reversul selenar,
Umbra cum i-albușul ouălor de mieră
Umbra'n crinolina vînată din hrube.

Podul i-ar bea sîngele ca unui buratic,
Dar brațele-i sunt șerpi ținîți în
[spirit;
Umbra-și deșiră'n unde trena ei cu
[plumburi
Și pescuește-un teatru de păpuși
[lacuatic.

Fantezia poetului s'a răcit deodată. Alături de el a făcut popas moartea, oaspetele fonotomic al hrubelor. S'ar apăra podul și i-ar soarbe sîngele, dar el se află dincolo de timp, purificat „aerport de ingeri și hulube“. Moartea înaintea, spre acei demenți ce nu aplaudau, — spre grotescul vieții, — teatrul de păpuși acuat! Evidente sunt doar apele și moartea care pescuește în ele. Poetul însă se va apăra cu înverșunare și va invoca libertatea:

Pe-acest aeroport de ingeri și hulube,
Să umbra ce-a văzut reversul selenar,
Umbra cum i-albușul ouălor de mieră
Umbra'n crinolina vînată din hrube.

Podul i-ar bea sîngele ca unui buratic,
Dar brațele-i sunt șerpi ținîți în
[spirit;
Umbra-și deșiră'n unde trena ei cu
[plumburi
Și pescuește-un teatru de păpuși
[lacuatic.

Fantezia poetului s'a răcit deodată. Alături de el a făcut popas moartea, oaspetele fonotomic al hrubelor. S'ar apăra podul și i-ar soarbe sîngele, dar el se află dincolo de timp, purificat „aerport de ingeri și hulube“. Moartea înaintea, spre acei demenți ce nu aplaudau, — spre grotescul vieții, — teatrul de păpuși acuat! Evidente sunt doar apele și moartea care pescuește în ele. Poetul însă se va apăra cu înverșunare și va invoca libertatea:

Pe-acest aeroport de ingeri și hulube,
Să umbra ce-a văzut reversul selenar,
Umbra cum i-albușul ouălor de mieră
Umbra'n crinolina vînată din hrube.

Podul i-ar bea sîngele ca unui buratic,
Dar brațele-i sunt șerpi ținîți în
[spirit;
Umbra-și deșiră'n unde trena ei cu
[plumburi
Și pescuește-un teatru de păpuși
[lacuatic.

Fantezia poetului s'a răcit deodată. Alături de el a făcut popas moartea, oaspetele fonotomic al hrubelor. S'ar apăra podul și i-ar soarbe sîngele, dar el se află dincolo de timp, purificat „aerport de ingeri și hulube“. Moartea înaintea, spre acei demenți ce nu aplaudau, — spre grotescul vieții, — teatrul de păpuși acuat! Evidente sunt doar apele și moartea care pescuește în ele. Poetul însă se va apăra cu înverșunare și va invoca libertatea:

Pe-acest aeroport de ingeri și hulube,
Să umbra ce-a văzut reversul selenar,
Umbra cum i-albușul ouălor de mieră
Umbra'n crinolina vînată din hrube.

Podul i-ar bea sîngele ca unui buratic,
Dar brațele-i sunt șerpi ținîți în
[spirit;
Umbra-și deșiră'n unde trena ei cu
[plumburi
Și pescuește-un teatru de păpuși
[lacuatic.

Fantezia poetului s'a răcit deodată. Alături de el a făcut popas moartea, oaspetele fonotomic al hrubelor. S'ar apăra podul și i-ar soarbe sîngele, dar el se află dincolo de timp, purificat „aerport de ingeri și hulube“. Moartea înaintea, spre acei demenți ce nu aplaudau, — spre grotescul vieții, — teatrul de păpuși acuat! Evidente sunt doar apele și moartea care pescuește în ele. Poetul însă se va apăra cu înverșunare și va invoca libertatea:

Pe-acest aeroport de ingeri și hulube,
Să umbra ce-a văzut reversul selenar,
Umbra cum i-albușul ouălor de mieră
Umbra'n crinolina vînată din hrube.

Podul i-ar bea sîngele ca unui buratic,
Dar brațele-i sunt șerpi ținîți în
[spirit;
Umbra-și deșiră'n unde trena ei cu
[plumburi
Și pescuește-un teatru de păpuși
[lacuatic.

Fantezia poetului s'a răcit deodată. Alături de el a făcut popas moartea, oaspetele fonotomic al hrubelor. S'ar apăra podul și i-ar soarbe sîngele, dar el se află dincolo de timp, purificat „aerport de ingeri și hulube“. Moartea înaintea, spre acei demenți ce nu aplaudau, — spre grotescul vieții, — teatrul de păpuși acuat! Evidente sunt doar apele și moartea care pescuește în ele. Poetul însă se va apăra cu înverșunare și va invoca libertatea:

Pe-acest aeroport de ingeri și hulube,
Să umbra ce-a văzut reversul selenar,
Umbra cum i-albușul ouălor de mieră
Umbra'n crinolina vînată din hrube.

Podul i-ar bea sîngele ca unui buratic,
Dar brațele-i sunt șerpi ținîți în
[spirit;
Umbra-și deșiră'n unde trena ei cu
[plumburi
Și pescuește-un teatru de păpuși
[lacuatic.

Fantezia poetului s'a răcit deodată. Alături de el a făcut popas moartea, oaspetele fonotomic al hrubelor. S'ar apăra podul și i-ar soarbe sîngele, dar el se află dincolo de timp, purificat „aerport de ingeri și hulube“. Moartea înaintea, spre acei demenți ce nu aplaudau, — spre grotescul vieții, — teatrul de păpuși acuat! Evidente sunt doar apele și moartea care pescuește în ele. Poetul însă se va apăra cu înverșunare și va invoca libertatea:

Pe-acest aeroport de ingeri și hulube,
Să umbra ce-a văzut reversul selenar,
Umbra cum i-albușul ouălor de mieră
Umbra'n crinolina vînată din hrube.

Podul i-ar bea sîngele ca unui buratic,
Dar brațele-i sunt șerpi ținîți în
[spirit;
Umbra-și deșiră'n unde trena ei cu
[plumburi
Și pescuește-un teatru de păpuși
[lacuatic.

Fantezia poetului s'a răcit deodată. Alături de el a făcut popas moartea, oaspetele fonotomic al hrubelor. S'ar apăra podul și i-ar soarbe sîngele, dar el se află dincolo de timp, purificat „aerport de ingeri și hulube“. Moartea înaintea, spre acei demenți ce nu aplaudau, — spre grotescul vieții, — teatrul de păpuși acuat! Evidente sunt doar apele și moartea care pescuește în ele. Poetul însă se va apăra cu înverșunare și va invoca libertatea:

Pe-acest aeroport de ingeri și hulube,
Să umbra ce-a văzut reversul selenar,
Umbra cum i-albușul ouălor de mieră
Umbra'n crinolina vînată din hrube.

Vreau poemul hoinarilor ce scuipe de
[pe pod,
Narciși privindu-se'n curcubeie
[salivare, —
De li s'au spart efigiile'n ape
[curgătoare,
Să-i scuipe Zodiacul cu poa!

Scuipatul lor, alene pogorit pîianjîn,
Urzi-va spuma de zeife datătoare —
Ele-or pluti departe'n estuare,
Ei scuipe dinți de lapte'n soare, ca
[din leagîn.

Pentru ce s'a intrerupt fantezia? Pentru ca să triumfe gîndul morții, pescuitor în grotescul „teatru de păpuși“! Poetul ar vroi să continue jocul, ca în copilărie, să redevină Narcis hoinar care descoperă cu ușurință în ape armonia cerului viu, — zodiacul cu plod! Hoinarul va avea conștiința densă a duratei, — căci în spuma apei va vedea zeife. Perspectiva lui este pură, candidă, optimistă: dinți de lapte 'n soare!

Pentru stăpînirea podului, poetul promite asceza:

Apolodor, ce schimbi și fîră dinamită,
Zidește'n mine cicluri sfîrșind cu
[zele
Și-ți voiu aduce dîhuri sîrșite pe
[vîntrele,
Chin centrifugal, scîrșnire aurită,
Un rîu de iad e gata'n valah terțiar;
În inăstrii, oțatui sculpturilor din
[lăcări

Pe dîmburi, să nu știi de-s potolite
[locuri,
Ori ocolite'n vîrștele-mi cu glesne
[nșipte'n jar.

Din tot ce i-ar da podul, poetul ar săvîrși arta înaltă, ca a divinelor cicluri dantești care se termină cu vorba „stele“. Invocă pe Apolodor, anticul meșter, — fără dinamită, — spre a-l înnița, oferindu-i ca preț asceza; spre a construi ca Apolodor, un pod nemuritor, nu s'ar speria de nici un chin, fie că ar suferi într'un Styx de petrol vahah, alături de vaetul unei Francisca de Rimini, — oțatui sculpturilor din păcuri, — sau că, haiduc prins pe dîmburi, i s'ar înfige glesnele în jar. Ar face orice, spre a dobîndi și apăra podul nemuritor:

In vîmi fac piramide arhanghelii
[gimnaști —
Să nu-ți cutremuri unghiuri, să nu
[dărimi cohorte!
De un podar „Manole“ zidite aorte
Găsește-le să-i aperse de iconoclaști!

Plîng rîuri mici cî sunt impropii
[de mare
Și n'au să svârle unda la tîlpile
[cești!
De nu poți fosforul marin să-l
[legiuiești,
Trezește'n temelie geamătul de fee!

Să rămîie podul neclintit, prlelnic Narcisilor hoinari chiar în infinit unde sporturile empirice le-ar săvîrși „arhanghelii gimnaști“. Să alunge iconoclaștii, prin jertfă, ca altă dată Manole prin mădulare soției, — ziditele aorte. Această jertfă, — geamătul de feel, imobilizează chiar puterile slabe, — rîurile mici impropii de mare. Aspirația poetului este umilită totuși de o înfrîngere inevitabilă:

Jepii 'ngenunche pe-alitudinile de
[meninge,

Face ultimul efort, cel mai intens, de a se prinde pe pod, fie și ca un liliec ce ar hiberna agătat. De nu l-ar batjocori oamnenii caverniei, — năerii ce l-ar captura în berete! Naște iarăși indioala: podul merită orice jertfă? Are el „un sistem de planete“, — țel ultim al aspirațiilor? Desigur! Este alb! Îl invidiază animalele negre, vidrele. Ascețul promite că va mîntui podul. Va transforma tentațiile, — baraj de nimfe, — în cariatide pioase, — jertfă a lui Manole, iar peste ape, — limfe, — va construi pontoane de fosfor (legiuiri), legate cu mătase. Jertfa va prilejui totuși numai o tristă admirație a desăvîrșirii:

S'a'nțins lacul magic de viori ai
[Cremonei,
Pe ape, sub podul cu maeștrii'n extaz
Venii s'afunde patinul — scuipat o
[lviață, — 'n iaz,
Interior să prindă culorile — anemonei.
Dar podu-i împietrește. Se îmbăiază
In alchimile viorii doar Selene:
Sîntul ei acum i-actinie și ruză
La podul elat, la inimă, la gene...

Podul rămîne taină, — prețext de întrebare și aspirație, pentru maeștrii care au venit să învețe a cînta, — secretul artei, al frumuseții, — stropind vioara cu substanța magică a Cremonei.

Podul nu răspunde, — tace, îl împietrește. Doar divinitatea se îmbăiază, — Selene, — doar sîntul ei primește culorile transfigurării, razele podului eleat, — la inimă, la gene!

CONSTANTIN FANTANERU

1) v. „Quatre essais sur l'Esprit dans sa condition charnelle“, Paris, 1939, ed. Desclée de Brouwer et C-ie, pag. 171.

2) v. „La conscience pacifiée“ în „La mauvaise conscience“ pag. 132.

3) v. „La conscience pacifiée“ în „La mauvaise conscience“ pag. 132.

4) v. „La conscience pacifiée“ în „La mauvaise conscience“ pag. 132.

5) v. „La conscience pacifiée“ în „La mauvaise conscience“ pag. 132.

6) v. „La conscience pacifiée“ în „La mauvaise conscience“ pag. 132.

7) v. „La conscience pacifiée“ în „La mauvaise conscience“ pag. 132.

8) v. „La conscience pacifiée“ în „La mauvaise conscience“ pag. 132.

9) v. „La conscience pacifiée“ în „La mauvaise conscience“ pag. 132.

10) v. „La conscience pacifiée“ în „La mauvaise conscience“ pag. 132.

11) v. „La conscience pacifiée“ în „La mauvaise conscience“ pag. 132.

12) v. „La conscience pacifiée“ în „La mauvaise conscience“ pag. 132.

13) v. „La conscience pacifiée“ în „La mauvaise conscience“ pag. 132.

14) v. „La conscience pacifiée“ în „La mauvaise conscience“ pag. 132.

15) v. „La conscience pacifiée“ în „La mauvaise conscience“ pag. 132.

16) v. „La conscience pacifiée“ în „La mauvaise conscience“ pag. 132.

17) v. „La conscience pacifiée“ în „La mauvaise conscience“ pag. 132.

18) v. „La conscience pacifiée“ în „

Omul fericit

(nuvelă)

de ANIȘOARA ODEANU

Asta i se întâmplase pe când era mic. Familia îi prezicea un viitor neobișnuit: „Asta sau ajunge ceva, sau intră la balamuc”. Grișa creștea cum cresc toți copiii, fără s'o ia însă, pe nici una din aceste căi. La șaisprezece ani, avea părul vălvoi, era înalt din picioare, cu nasul mare, ca un băzroi, și se umpluse, chiar de coșuri. Fetele din oraș nu-i prea dădeau atenție, avea în schimb, succes la servitoare. Apoi, Grișa se mulțumi cu ce avea, lăuntric însă deveni un cinic. Colegii îl porecliseră „filosoful”, deși își deschidea foarte rar gura — și atunci ca să mârâie printre dinți câte o injurătură, pe care n'o auzea nimeni în întregime, dar care se pretindea că nu seamănă cu injurăturile obișnuite. Grișa avea un repertoriu întreg de injurături, ce ar fi denotat chiar un original talent literar, deoamdată canalizat însă într-o direcție ce se dovedea inutilizabilă. De scris nici nu putea fi vorba. Pentru teze, elevul Grișa întrebuința niște penițe speciale, singurele cu care putea să scrie, iar aceste penițe aveau particularitatea că, din când în când, aruncau, pe neașteptate, câte un „porc” de cerneală de toată frumusețea, pe care apoi Grișa îl lăbărta cu voluptate, făcând din el câte o stea cu coadă, o floare sau alte bazacoții.

Într'un oraș rusesc, de pe undeva din Nord, trăia într-o vreme o oarecare, ce se numea Grișa Grișevici și care era neobișnuit de sensibil. De sensibil ce era, îl intrista până și când le dădea bună-ziua cunoscuților. Fiindcă își spunea: „Uite așa mergem pe stradă și ne întâlnim nas în nas, apoi el o ia la dreapta, eu la stânga, el cu viața lui, eu cu viața mea, el nu știe nimic de mine, eu nu știu nimic de el, și, dac'ar fi vorba, ne-am mânca unul pe altul, fără milă, numai să nu ne stăm în cale. Și, până la urmă, dracul o să ne ia și pe mine și pe el și gata”.

Multe se întâmplau în oraș, dar nimeni nu le ținea seama. Oamenii își duceau viața mai departe, bărfându-se prin cafenele, sfădindu-se acasă cu nevestele pentru pălăria nouă cu pană și leaful mic, săpându-se la șefii unul pe altul ca să-și ia locul. Când necazurile le ajungeau până la gât, le înceau în beții cu vizite pe la secție la ivitul zorilor. Madam Alixievna, nevasta conțopistului dela primărie, care suferea de reumatisme și abea ațipișe, se trezea de zgomot și-i dădea la toți dracii, ziua ce urma era un iad pentru toată familia. Apoi lucrurile reintrau în făgașul obișnuit.

Într'un oraș mic, ca într'un oraș mare, și peste tot unde sunt oameni, se întâmplă, în general, multe lucruri, dar asta n'are nici o importanță. Cel puțin pentru cei mai mulți dintre ei. E greu ca într'o viață așa de scurtă să și trăiești să și gândești. Ori faci una, ori faci alta.

Pentru Grișa Grișevici, lucrurile însă nu stăteau chiar așa. De când își amintea, de când învățase să vorbească, se trezi gândind. Pentru el lucrurile nu erau simple și nici viața chiar așa de suportabilă. În primul rând fiindcă vom muri. Atunci la ce dracu ne-am mai născut? La întrebarea asta nu reușise nimeni să-i dea un răspuns mulțumitor, se pretindea chiar că e o întrebare îndrăznească și indiscretă față de Dumnezeu, care numai El singur știe tot și numai pentru El. Lui Grișa, însă, puțin îi păsa de socoteliile lui Dumnezeu, el voia să știe și el tot, doar nu ceruse să vină în lume și nu era din vina lui, așa că nu vedea de ce ar fi pe-depsit să stea cine știe câți zeci de ani ca vișelul la poarta noastră, neînțelegând cum „devine cazul” cu viața, cu moartea, cu Dumnezeu, cu oamenii și celelalte lucruri care existau și la care oamenii cumsecade nu îndrăzneau să se gândească prea mult.

lui, însăfârșit, înghițea tot ce putea.

Lui Grișa îi plăcea peisajul foarte, îi plăcea în general tot ce distrugea, în-gropa, nivela, viața asta incurcată de pe pământ, care îl zăpăcea atât. În spatele lui, cum stătea ore întregi pe pragul bibliotecii privind spre pădure, auzea carii rozând monoton cărțile și mobila. Era bine așa — când totul va fi ros, are să dea foc bibliotecii. Vedea apoi, mai departe, întinzându-se focul în câmp spre pădurea uscată care parcă nici nu aștepta altceva decât să-i dea lui spectacolul unei vâlvății feerice noaptea. După aceea, totul se va cufunda în noroi, în ape — nu vor mai rămâne decât lacurile, lacurile albe sub cezurile mișcătoare, numai aburi lăptoși ce se mișcă încolo și încoaice, ca la începutul lumii. Acesta era spectacolul pe care Grișa îl imagina mereu.

Între altele, mai avea și mania ordinii. Ordinea însemna pentru el „tabula rasa”. Lumea îi se părea plină de dezordine — tot ce se înălța în lume: orașele, munții, oamenii care umblau, toate îl zgândăreau. Fără să-și dea seama, Grișa căuta absolutul pe care îl dă numai Marea Absolută. Și, pentru că nu-l găsea, inventa în fiecare zi câte o injurătură nouă. Nu rămăsese nimic, pe pământul acesta, neînjurat de el.

Fiind atât de aprig pe dinafară, Grișa nu deștepta în nimeni nici milă, nici simpatie. Îi spunea „nebulun de la bibliotecă”, sau chiar „banditul” din cauza căutăturii oblice, tătare, sub sprâncenele stufoase și imbinete. Cu așa reputație, vârsta însurătorii îi trecuse de mult, fără să se găsească în oraș cineva care să-i ofere fata, nici măcar din acelea care greșiseră și aveau, fără doar și poate, să îmbătrânească, cântând române demodate la pian și privind din când în când, în fundul unei cutii, fotografia „mizerabilului” din tinerete cu mustăcioară răscuită și pantaloni pipiți.

Există o anumită suferință care provoacă mila—suferința celor slabi. Când cuiva îi e milă de cineva slab, se simte mai tare decât el. Și omul are nevoie din când în când, să se simtă tare, asta dă curaj și putere, ca un tonic miraculos.

De Grișa nu-i era milă nimănui. Dacă se posomorâște cineva fiindcă asfințește soarele, treaba lui. Trebuie să fie cel puțin nebun. Dacă stă singur, poate că așa îi place. Nici la nevasta percepătorului — femeie cultă — la taifas, nici la cafenea cu bărbății, nici pe strada principală, cu craii, la ora șapte seara. Măcar să fi scris poezii ca băiatul popii, care a scos chiar un volum în care se plângea cât e de singur și nenorocit — deși tată-său îi dădea bani destui și, după moartea lui, cui altcuiva să-i rămână casa de lângă grădina publică? — cine știe, s'o fi amoretzat de una de „alea” pe acolo prin Capitală, dar cum să nu-l plângă când era tânăr și frumos și parcă își cerea el în poezii să-l plângă. Mai avea niște ochi albaștri „plini de mister” după părerea domnișoarelor.

Grișa Grișevici, însă, nu făcea nimic din toate astea. Și lumea îl uitase ca pe unul mort.

Pentru el, în schimb, fiecare zi, fiecare ceas, fiecare clipă, era ceva nou și nemaîntâlnit. Ce frumos și ce trist era tot. Frumos fiindcă era, și trist fiindcă avea să treacă și nimeni nu știa pentru ce fusese. Să tot urli, toată viața, cum urlă câinii când văd moartea în nopțile cu lună plină sau în care vueste vântul. Și ce bogată era viața lui. N'avea nevoie de mare lucru. Într'o sigură plimbare prin oraș, strângea material de meditații pentru o lună întregă. Îi era de ajuns să vadă o fată în trecăt, o fată cu coadele pe spate și în vârful fiecărei coade o funtă albastră, mișcându-se din șolduri pe tocurele înalte, ca să-și închipue toată viața pe care ar duce-o alături de ea. Știa toate locurile unde ar fi întâlnit-o, tot ce i-ar fi spus și ce i s'ar fi răspuns, o vedea bolnavă, înșelându-l, îmbătrânind. Nimic nu-i oprea imaginația. Dacă o mai întâlnea apoi, o privea obosit, cu o privire care spunea „te știu cucoană” — nu-i mai rămânea nimic de aflat.

Zadarnică și tristă era viața, zadarnică și tristă frumusețea anotimpurilor, zilelor și nopților. Erau și se sfârșeau și venea altceva ce iarăși trecea. Și tu te agătai de toate și toate îți erau luate, chiar tu murcui în fiecare seară și te nașteai în fiecare dimineață, pe tine cel de ieri, nu mai puteai să te iei de nicăiri, ca și când n'ai fi fost.

Când auzea clopotele bisericilor, Dumineca, pe Grișa îl treceau totdeauna lacrimile. Odată un copil s'a abătut pe la el. Au stat de vorbă foarte serios asupra faptului dacă e bine sau nu să legi tînchele de cozile câinilor, fără să ajungă la vreo înțelegere. A doua zi, puștiul a venit iar, mângâind dintr'un măr mare. Îi l-a întins, pe jumătate mâncat: „Mănâncă și tu, fiindcă ești singur și nimeni nu se îngrijește de tine”. Grișa l'a privit lung, apoi, izbucnind într'un hohot de plâns, a fugit în bibliotecă și s'a încuiat acolo. Într'un târziu, când se liniștise și ieși hotărât să-i tragă o sfântă de bătaie puștiului, acesta nu mai era acolo. Nici n'a mai venit.

Dacă nevasta percepătorului i-ar fi povestit nevestei conțopistului dela primărie, că un oarecare Grișa Grișevici a făcut nici el nu știe ce, că a eșit din rândul oamenilor, nevasta conțopistului ar fi dat din umeri cu nepăsare: E vina lui, băiat mare e (nevasta conțopistului avea spre cincizeci de ani, pe oamenii de vârsta ei îi numea „băeți”, iar pe femeii „fete”, cei sub patruzeci de ani, erau devalma „copii”) — cine l'a pus să facă prostia asta?! Nevasta percepătorului, care avea un fel de cenaclu literar și citise mult, i-ar fi răspuns, poate, atotînțelept cu voită modestie: „Un om își poartă în el destinul, precum un sămbure de măr poartă mărul viitor”. Iar nevasta conțopistului ar fi spus în sine: „Nici coana Lisie nu-i în toate mințile”, iar tare: „Că bine zici, madam. A-propos de complot de merc...”.

Dar cum nu se știe dacă această conversație, sau vreuna asemănătoare, a avut sau nu loc între nevasta conțopistului și a percepătorului, să ne ocupăm mai departe de Grișa Grișevici cel sin-

guratec și prea sensibil, despre care se presupune că suntem în măsură să știm tot.

Așa dar, Grișa își ducea mai departe viața lui ciudată, în pragul bibliotecii părăsite, care, după părerea lui, era cel mai frumos loc din lume. De nicăiri nu se vedea mai frumos cerul, noaptea, când pădurea și câmpul se îngreau, iar sus, pe un albastru adânc, îndepărtat, apăreau una câte una stelele, parcă deschidea cerul ochi. Apoi în nopțile cu lună era o minune, totul se înalbea ca de argint vechi. Grișa își închipuia necontentit lacurile de dincolo de pădure, fără să-i treacă prin gând vreodată să meargă să le vadă. Nu atât pentru că i-ar fi fost frică, cât pentru că, așa cum i se întâmpla în toate, era sigur că mai frumoase decât și le închipuise, n'ar putea să fie.

Chiar în zilele cu ploaie, închis în bibliotecă în care ardea un felinar, privea cum pe ferestre se 'nalbea apa lipită de geamuri, prelingându-se mereu și scânteind ca o foiță de cositor. Toate erau necsp de frumoase și de triste. Din ce erau mai frumoase, erau mai triste, sau viceversa; Grișa nu încerca să lămurească nici aici „cum devine cazul”, știa însă că frumusețea cu tristețea merg mână în mână.

Cum însă un om care se ocupă tot timpul cu gânduri atât de nobile, începe încetul cu încetul să înceteze de a mai fi om și să devină inger — și cum întâia condiție pentru a deveni inger este aceea de a te dematerializa (oricât ar protesta pictorii care zugrăvesc îngeri cu chip de om) — Grișa, la rândul lui, se dematerializa văzând cu ochii.

Întâia dovadă a acestei dematerializării, pe lângă slăbiciunea lui spectrală, fu o completă cariere a dinților, care, după părăirea doctorilor, se datoră unei grave decalcificări.

Cum nu mai putea să doarmă noaptea, și nici să se mai ocupe de meditațiile lui preferate, Grișa fu nevoit să meargă la dentistul orașului.

După două luni de suferință, Grișa avea o dantură nouă, dar, spre marea mirare a tuturor, deodată cu dinții mâncați de carie, Grișa își lăsase, nu se știe unde, și vechiul fel de viață, dimpreună cu toate preocupările lui. Era un om nou. Un om care nu mai credea decât un singur lucru: „Numai durerile trupului sunt cu adevărat. Ale sufletului sunt închipuite”.

(Urmare în pag. 6-a)

Minciuna

(nuvelă inedită)

de ERASTIA PERETZ

Ana ieșise din baia fierbinte și o cuprinsese frigul. Se înfășură bine în halat și intră în odaia ei. Pe fereastră năvălise soarele. Florile rădeau pe masă. Ana se duse la oglindă și începu să se desgolească puțin câte puțin. Intinse brațele în sus și prosopul îi căzu mototol la picioare. Fața, curățată de fard, în care zâmbea albul dinților, părea și mai tânără.

— Sunt frumoasă, șopti, cu privirile către umbra ei din oglindă.

— Apoi, mai încet, ca o spovedanie:

— Și Petru mă iubește...

Începu să se pieptene fără grabă, surzând amintirilor care i se fugăreau prin minte. Acum câteva zile, cu el împreună, fusese fericită.

— Lângă tine găsesc tot ce doresc pe lume: liniște și dragoste.

De mai multe ori se rupseseră lumii și treburilor ca să fugă singuri, să se ascundă departe, în vreun orașel uitat de oameni. Dar niciodată ca acum, parcă nu mușcaseră din păcat cu atâta desneajde și bucurie.

Ana se pieptăna în fața oglinzii și inima ei cânta. Părul se resfirase ca un abur în jurul capului. Pielea de pe trup i se răcea treptat și o făcea să se înfioare. Iar ea zâmbea cu ochii duși, spre Petru pe care-l lăsase departe, acolo, în provincie. Plecase într'un oraș din Moldova să pledeze un proces.

— Peste două zile mă întorc, Ana. Și am să te chem la telefon cum ajung.

Aparatul stătea pe masă tăcut. Cât lipsise ea în oraș, nu întrebese nimeni unde e. Și totuși Petru trebuia să fi ve-

nit. Un val fierbinte îi împurpură o-brajii.

— Petru a venit!... Știu!... Simt!... Puse mâna pe receptor și începu să întoarcă repede discul cu numere. Lăsă brațul în jos încet, desamăgite. Firul era ocupat.

Dar asta însemna că Petru venise, că era acasă. Și cu cine oare vorbea înainte de ea? Învărti din nou discul. O îndoială ascuțită și dureroasă i se strecură în inimă, ca o șopărlă. Ținea strâns de ureche receptorul. Vârful picioarelor goale în papuci îi erau înghețate. Auzi o părăitură, apoi, ca dintr'o nesfârșită depărtare, un șgomot de glasure. Inchise ochii pe jumătate și își aținti auzul spre cei cari vorbeau acolo, undeva, în întunericul necunoscut. Tre-sări. Mâna i se strânse pe receptor. Vârfulurile unghiilor erau albe de apăsare. Unul din glasure era al lui Petru. De asta nu se putea îndoi. Dar celălalt?... Vorbea o femeie. Iar Ana prin-gea în gaoacea urechii răsul ascuțit și ritmul unor vorbe care ajungeau la ea singuratece, ciopârțite, lipsite de înțeles. Rădea o femeie, cu Petru... Iar glasul lui, adânc și cald, o învăluia pe cealaltă. Ana închise încet și cu părere de rău telefonul. Se ridică nesigură și se duse din nou la oglindă. Umbra din apa sticlei nu-i mai zâmbea. Se priviră îngândurate. Iar obrăzii roșii adineaori, erau acum albi, supti de sânge.

Ana se întoarse către dulap, îi deschise toate ușile și rămase nemișcată, ca împietrită, în fața rochiilor. Gândul îi rămăsese tot acolo, în pâlănia neagră

unde rădea femeia și unde Petru spusese nesfârșite lucruri. Dar hohotele acelea... Nu, Ana nu se înșela. Prin viața lui Petru trecuseră multe femei. Ana știa câteva. Și cunoștea și răsul de adineaori. Ea era. Nu putea să fie decât ea. Ana alergă spre telefon. La Petru era ocupat. Socoti în minte o clipă apoi, înfiorată, alcătui numărul Elvirei. Un mic șgomot și același sunet întrerupt care se auzea la Petru. Vorbeau. Ea fusese. Răsul ei. Și batjocura lor era ea. Anei îi tremurau genunchii și buzele și degetele. Îl chemă din nou pe Petru. Ocupat. Din nou pe Elivra. Ocupat. Încă odată numărul lui. La fel. Al ei. Tot așa. Ca în delir, cu o desneajde cres-

— Când să-ți telefonez, Petru? întrebese Ana.

— Să nu suni la mine. Am să te caut eu. E mai bine. O să hotărâm când ne vedem, prin telefon.

Și se ținu de cuvânt. Vorbeau de câteva ori pe zi. Ana îl simțea aproape de ea deși nu-l văzuse de atâtea zile. Apoi, dintr'o dată, Petru nu o mai chemase. Trecuse o zi întreagă, o noaptea și încă o jumătate de zi. Mândria, ciuda Anei fuseseră luate de apele furtunoase ale dragostei. Își călca pe inimă. Trebuia să știe ce e cu Petru.

Îl răspunde, cu glas schimbant, aspru, rău. Batjocoritor o certă și o umili. Sub povara nedreptății, Ana asculta îngrozită.

— Petru, ascultă-mă... te rog... crede-mă... n'am vorbit cu nimeni. Îți jur...

Și vorbele jignitoare loveau grele din capătul celălalt al firului. Ca o secure care ar fi curmat o viață, se stinsese glasul lui Petru. Ana rămăsese cu aparatul pe genunchii, cu receptorul la ureche. Era înăbușită de minciuna și îndrăzneala lui Petru. Nu vorbise cu nimeni. Cu nici un bărbat cum încerca s'o înspăimânte el. La ce-i folosea tot teatrul acela? Unde vroia Petru să ajungă?

— Dovedește că n'ai vorbit cu un bărbat! Dovedește dacă poți...

— Dar tu... Care ție-dovada?

— Auzul meu, Ana... Te-am auzit eu, înțelegi?

— Și apoi, cu ciudă:

— Te urăsc... te urăsc...

Ana rămăsese prăbușită pe scaun, ca acum. Nu înțelegea jocul lui. Îl chemă ea din nou. Soneria țărăi un lung răstimp, dar Petru nu mai vroia să răspundă.

Ana se liniști cu încetul. Spre seară, se apropiu liniștită de telefon. Desigur că-i trecuse și lui Petru. Fusesse o joacă, gelozia lui fără temei. Nu se

îndoia că făcuse toate acestea ca s'o înspăimante. Ana bănuia că lui Petru trebuia să-i fi trecut. Îi va spune cat a fost eu nedrept și cum a suferit și ea. Dar telefonul lui era ocupat. Un gni-mp eii sageta inima.

— Elvira!

Știa că Petru tot se mai întâlnește cu ea. Știa că femeia aceea tot mai ateargă după el. Itepede. Numarul ei. Ocupat. Ai lui la tel. Ana îi urmări cănu pe unii cand pe cealalt, până cand închiseră, amandoi odată.

Cum stătea acum cu telefonul pe genunchi, ca atunci, cu auzul încordat, Ana nu mai vroia să-și amintească cum Petru se desvinovățise, minșpe, jurase că e doar o întâmplare. Ana se prefăcuse că crede și ca uită. Dragostea ei vroia să înlăture tot ce era urit din cale.

Dar azi?... Din nou aceeași întâmplare. Aceași Elvira? Dece tocmai telefonul ei? Și vorbeau de atâtea timp... Nu mai isprăveau! Anei îi incolțise totuși în gând un firioș de îndoială care crescua urav dar pareă că-i aduce lumină. Poate că Petru n'a venit încă în București. Poate că vorbește altcineva de la el. Un prieten. Sau servitoarea. Da. Petru făcea mare haz de Maria, care se iubea cu feciorul din casa ministrului de peste drum. O gasise de mai multe ori vorbind cu el la telefon. Servitoarea îi mărturisise tot. De altfel era o oră când lumea telefonează. Ce era mai normal decât să vorbească și Elvira cu vreo prietenă? Tocmai acum?... De ce nu? Și în timp ce degetele îi mergeau febril pe discul cu cifre al aparatului, Ana credea, dorea cu toată amărăciunea să se isprăvească odată convorbirea unuia dintre ei, ca să

(Urmare în pag. 6-a)

Capodoperele muzeului Prado la Geneva

I.—Școala spaniolă

de MIHAI NICULESCU

Velazquez
„Las meninas“ (Domnișoarele de onoare-Prado)

Ziarele străine dela sfârșitul iernii trecute relatau cu belșug de amănunte împrejurările dramatice în care s'a încheiat convenția privitoare la îngăduința acordată unui comitet de inițiativă internațional, de a transporta din Catalonia, unde se aflau depozitate provizoriu, prin Franța, până la Geneva, bogățiile artistice aparținând muzeelor publice ca și colecțiilor particulare spaniole. Figueras, locul semnării convenției, era sub bombardamentul artileriei; întrerupându-se curentul electric, semnatarii au făcut uz de toate chibritele pe care le aveau prin buzunare dar isprăvindu-se și acestea, formalitățile s'au încheiat la lumina farurilor unui automobil, adus în curte, sub ferestrele casei unde se adăposteau. Insfârșit convoiul celor 71 camioane transportând 1845 de lazi cu obiecte de artă se îndreaptă către Pirinei. In aceiași zi, pe seară, pulverăria din Figueras sărea în aer scământând împrejur numai ruine...

A trebuit prilejul tragic al războiului din Spania, pentru ca Muzeul de artă și istorie al Genevei, orașul dela răscrucea drumurilor internaționale, să aibă șansa nesperată de a expune pe timpul lunilor de vară, împreună cu douăzeci de tapițerii flamande din veacurile 15 și 16, o sută șapte zeci și patru de tablouri, mai mult de jumătate aparținând școlii spaniole.

Cu excepția celor două săli dela intrare, în care intenția prezentării unui ansamblu armonios fără preocuparea de a separa pe artiști după școli sau afinități era vădită, Velazquez figurând alături de Tizian, și Goya împreună cu Morales sau Zurbaran, — expunerea se desfășura metodic în restul încăperilor, operele pictorilor din școala flamandă, germană și italiană, urmând aceluia din sălile rezervate lui Velazquez, El Greco și Goya.

Alături de realismul viguros al lui Ribera, atât de mișcător prin lăturea laicizantă, dar fără agresivitate a talentului său, în subiecte religioase ca „Visul lui Iacob“, unde emoția este deadreptul împărtășită, fiind probabil tot astfel simțită; alături de sobrietatea expresivă a lui Zurbaran, al cărui „Jeronimo Perez“ e pictat cu aceeași aprigă fervoare mistică, abia mai îngăduitoare ca în celebrul „Dominican“ dela Galeria Națională din Londra; în sfârșit alături de Morales, colorist suav, creator al unui tip de Madonna, cu chipul prelung și o expresie de suferință secretă, care-i replica spaniolă la frumusețea placidă și blândă-țea plină de candoare a imaginii Fecioarei popularizată de Perugino și Rafael, — alături de acești artiști pe care odată ce i-ai întâlnit îi cauți prin toate muzeele, regăsindu-i pretutindeni cu aceeași emoție răsplătitoare, — Murillo, pictorul atâtor „Imaculate concepțiuni“ pare sentimental și fad. Sunt, fără îndoială detalii remarcabile în „Sf. Isabela de Ungaria“ sau în „Visul cavalerului“, totuși adeziunea noastră întreagă se îndreaptă către „Bucătăria ingerilor“ de la Louvre, deși operă de tinerețe, mai puțin personală — și mai fără stânjenire îl admirăm în scenele profane, din care același muzeu posedă tabloul delicios al micului vagabond, preocupat să-și pună zdrențele.

Suntem însă abia în prima sală a expoziției, introducerea doar la acea impunătoare *via regia* a școlii spaniole dealungul căreia strălucesc, în ordinea înșirării sălilor numele unor Velazquez, El Greco și Goya.

Trei încăperi succesive cuprindeau treizeci și patru de tablouri ale celui dintâi, șeful incomparabil și necontestat al zisei școli și cel mai mare teh-

nician al picturii, în credința și după știința cunoscătorilor. Personalitate atât de cuprinzătoare, că nu i se cunosc deajuns marginile ca să i se poată fixa conturul personalității.

Cele trei maniere sau stiluri care se recunosc dealungul carierei lui artistice erau toate îndestulător reprezentate în expoziție, de unde lipseau totuși și „Los borachos“ (bețivii) și „Las lanzas“ (lăncile) altfel numită „Capitularea orașului Breda“ relizare supremă a genului său și capodoperă a picturii istorice, după aprecierea criticilor de artă.

Sevillanul acesta, supranumit de contemporani „Rafael al Madridului“ a lăsat biografilor, cu toată gloria și răfățul Curții regale madrilene, de care s'a bucurat în timpul vieții, o reputație de modest și afabilitate. Sunt trăsături pe care le regăsim în arta lui, atât de firească în expresie, de puțin ostentatorie, respirând onestitatea. Velazquez atinge adeseori sublimul în opera lui, dar un sublim terre à terre, cum pe dreptate s'a spus, realizat printr'o desăvârșită supunere la obiect. Portretele lui sunt minuni de penetrație psihologică, de fidelitate și respect al aparenței. Celebrul „Crist pe cruce“ popularizat prin reproducere fără îndoială cea mai frumoasă realizare picturală a subiectului. Negreșit, cine caută cu dinadinsul îi poate găsi o semnificație, un tâlc (Unamuno s'a și inspirat într'un poem admirabil, dela sensul presupus al tabloului), dar opera nu e mai puțin realizată cu mijloacele stricte ale pictorului.

Spre sfârșitul vieții Velazquez a pictat, cu aceeași ușurință și preocupare naturalistă din portretele corespunzătoare vârstei mature, în a treia lui manieră — „simplificată“ cum i s'a spus, când distribuția efectelor de lumină capătă o importanță primordială.

El Greco
Capitanul Julian Romero prezentat de Sf. Ludovic (Prado)

De atunci datează „Țesătoarele“ și mai ales „Domnișoarele de onoare“ (Las meninas) care vor fi, cred, întotdeauna, prilejuri de uimire și încântare. În atmosfera fluidă, în care aerul cir-

culă avea parcă, personajele sunt modelate din lumină, creații ale ei.

Climatul spiritual din compozițiile lui Greco contrastează izbitor cu al lui Velazquez. Artistul e depășit de propria-i viziune, transportat de ea în limburile unei inspirații, până unde admirația unora îl urmează și-l apără cu intransigența fanatismului, în timp ce cărtitorii nedepriși cu ascensiunile mistice într'o lume transfigurată prin magia visului lăuntric, ne vorbesc de o deformare a viziunii normale datorită faptului că artistul era astigmat, ori suferind de strabism.

Oricare ar fi explicația viziunii deformatoare a lui Greco, ea nu e totuși mai puțin originală și în același timp valabilă, confirmată artistic. Verticalitatea personajelor din compozițiile lui sacre, deșirarea și infinita aspirație vădită a întregii lor făpturi către un izbăvitor „dincolo“, expresia unei de-

Goya
Familia lui Carlos IV (Prado)

săvârșite solitudini interioare și absorbiri contemplative a chipurilor emaciate de mistică suferință, din „Invieră“ sau din „Rusaliele“ nu pot lăsa nepăsător chiar pe amatorul care mai degrabă întârzie dinaintea unor portrete amintitoare încă de influența tizianescă, mai cu seamă al „Cavalerului cu spadă“ sau al „Capitanului Julian Romero prezentat de sfântul Ludovic“ unde emoția religioasă transfigurează trăsăturile de o puritate muzicală și grația severă a chipurilor.

După epigonismul următor apogeuului atins prin Velazquez, pictura spaniolă înfățișează cu arta lui Goya, un nou fel de a vedea și de a simți, împreună cu o tehnică a tonurilor luminoase, care a influențat covârșitor pe artiștii dela sfârșitul veacului trecut și început celui actual. Impresionismul avant la lettre al lui Goya, în compoziții cum este câmpia dela Manzanares de ziua sf. Isidor, cu prețioase efecte de lumină, a făcut din el un precursor într'o măsură mai însemnată încă decât Velazquez. Dar în afară de această importanță istorică a lui Goya, portretistul e acela care intrunește admirațiile tuturor. Oricât ar fi fost de suspus modelul, artistul n'a ezitat să-l înfățișeze cu un realism necruțător și cu o vervă și ascuțime a satirei care fac din „Familia lui Carlos IV“ nu numai o pagină de neprețuită artă dar și o replică răzbuțoasă dată unei lungi tradiții în portretistică, de obediță convențională.

Geneva, August 1939.

Literatura și războiul

(Urmare din pag. 1)

vanitățile. Ea este o altă arenă crâncenă cu victime obscure și victorioși în vază, după morala succesului, care consfințește ierarhiile. De bună seamă, nu urmează de aci că vom proslăvi războiul, ca și cum s'ar putea preconiza ca o stare ideală și permanentă, între ucidera sistematică, cu metode științifice! Cu toate cumplitetele lui urmări, războiul este însă un regularizator al valorilor umane. Victimele lui sunt sacre, fiindcă cimentează cu sânge, o nouă nădejde de perfecționare a omului și a societății. Iar cei cari s'au întors de pe front, sunt garanții unei etice mai drepte, mai umane. Ei aduc o experiență a suferinții, care, chiar dacă nu asigură așezarea definitivă a lumii, pe temelii indestructi-

bile, măcar contribuie la o cătîme de îndreptare. Scriitorii de pe front sunt astăzi mai prețioși decât artiștii, din vremea de pace; ei sunt partizanii unei alte ordini, în care ne punem toată încrederea. Dela sinceritatea efortării lor de a privi în esența structurii noastre, de la puterea de adâncire a omenescului, de la capacitatea lor de înfrățire cu cei umili și nepricepuți de a-și împărtăși emoțiile, se așteaptă astăzi o etică și o axiologie morală, mai temeinice. Să nu credem, ca moralistul francez, din veacul cel „mare“, că totul s'a spus și că nu ne-a mai rămas decât să variem în expresie. Nu numai biologicește, omul este un necunoscut și el nu are de așteptat doar de la progresele științelor pozitive: științele morale sunt cu atât mai subrede și realitatea grozavă a războiului, cu revizuirile sale fundamentale, va contribui să le valideze.

Ospitalitate

Bine-ați venit, prieteni, aici, în pragul meu!
Brumată zace 'n fețe prelunga voastră cale.
Să vă desleg, acuma, cureaua la sandale.
Voiu omeni, pe urmă, cu ce-o da Dumnezeu.

Pentru neveste-am lapte, muls proaspăt în șistar
Și faguri noi în străchini, din florile de-acum;
Iar pentru noi, o bute cu flăcări de Cotnar:
Să stingem crunt arșița pârdaicului drum.

Veniți aici, sub noaptea-cestor cetini.

— Blagoslovește, Doamne, cinstita noastră cină —
Vedeți cum fierbe oala cu lumină?
Să închinăm. Bine-ați venit, prieteni!

HORIA NIȚULESCU

Călătorie siderală

Aici pe ruinele altarului cu jertfele neaprînse,
să ne desbrăcăm de țărână și de cuvânt —
și sufețele curate ca nălțimile ninse
de fulgii zorilor începutului de viață,
să le pregătim pentru călătoria spre Focul sfânt
al izvoarelor luminii, spre ceruri nevăzute,
unde ne va 'ncununa întâia dimineață
cu toate-aureolele chemărilor mute.

Pentru trecerea noastră peste apele tăcerilor reci
stelele vor întinde punți de raze — și curcubeu
ne-or încălzi suirea înaltelor poteci
spre zarea necuprinsă în niciun vis de lut...
Și-acolo 'nconjurați de fulgere și sori
ne vom scâlca cu inerii în eleștee
de flăcări legănate în melodii
desprinse din cereștile viori,
trezind acordul altui început
uitat în noaptea apelor pustii.
Și 'nvolburați de vânturi răscolite
de-un glas ascuns în nepătrunșii nori,
vom auzi trecând din stîmbe veșnicii
chemarea Focului — peste cerurile 'ncremenite.

(Fragment din poemul „Chemarea Focului“).

GEORGE IONAȘCU

Cronica muzicală

Talent și muncă

de ROMEO ALEXANDRESCU

Cu cât un mediu este mai puțin străin culturii muzicale, cu atât mai firesc îi este dat să înțeleagă legătura directă și intimă care trebuie să existe între aceste elemente care nu se pot lipsi niciodată unul de altul: talent și muncă.

Talentul este de sigur o noțiune prin excelență complexă. Talentul muzical presupune, atunci când este într'adevăr complet, un cumul de daruri. Între ele, predomină: desăvârșirea nativă a urechii, în perceperea ei sonore, simțul natural al expresiei muzicale, temperament, imaginație, memorie, în sfârșit facultatea de a adapta plinul acestor privilegii, cu cea mai mare ușurință cerințelor artistice ale unei ramuri muzicale practice, de a concretiza, de a exterioriza instrumental, vocal, dirijoral, generozitatea unei înzestrări. Dar, în afara bazei pur muzicale a unui talent, mai există alte foarte importante complemente tot de înzestrare, dar de altă natură. Sunt, în primul rând, caracterul și inteligența. Fără ele, talentul nu poate găsi chezașia unei evoluții fericite și nici luminozitatea logice, a înțelegerii adâncite, a tendinței neîntrerupte către perfecțiune.

De caracter și de inteligență depinde acel factor într'adevăr primordial desvoltării și desăvârșirii unui talent: munca.

Exemplele mari ale istoriei muzicii, pot risipi fără urmă credințele naivilor și neinițiatilor în această privință. Mozart, Beethoven, Wagner, Franck, Verdi și, pentru a ilustra măreț și prezentul, George Enescu, au preamărit strădania. Viața lor este pătrunsă, clipă de clipă, de preocuparea cizelării neîntrerupte a creației, de feroarea înclinării întregii puteri de muncă, tuturor strădaniilor, tuturor forțelor spirituale, țelului de a obține pentru opera de artă cele mai înalte condiții de realizare.

Dar, munca nu este numai crezul făuritorului. Este, în aceeași măsură și, poate, mai inexorabil, și aceea a interpretului.

Debutanții, aspirații, străinii de artă, pot crede că, talentul cel mare exclude munca, sau o reduce la extrem. A munci puțin în domeniul execuției muzicale, li se pare o laudă, un titlu de glorie, o garanție explosivă de talent, ceea ce în realitate nu este decât o compactă eroare și cea mai tristă dintre vanități.

După munca de agonizare a imensului conglomerat de știință și artă ce compun studiul integral și disciplina unui interpret muzical, urmează abia acea muncă fără de sfârșit, în care artistul se înalță neconștient pe sine, înălțând opera căreia îi se dedică, munca de întreținere a resurselor, pe deoparte de continuă șlefuire, epurație, armonizare, multiplicare, în infinite nuanțări de înțelegere și exteriorizare pe de alta. Este acea elevațiune în artă și năzuire arzătoare către cele mai pure țeluri ale ei, care au purtat atât de departe pe un Cortot, un Casals, un Gieseking, explicând una din laturile miracolului pe care îl reprezintă.

Caracterul și inteligența, părinții muncii în artă, le-au stat la temelie talentului. Iar pilda uriașă de muncă pe care o radiază în jurul lor, trebuie, să găsească ecou, în mic și mare, deschizându-le orizontul fără limite al artei adevărate.

ȘERBAN CIOCULESCU

Stă zilnic și privește în zare. Adie vântul. Sufletul lui e senin. Liniștit, ca o mare înainte de furtună. Sau după furtună. Voluptoasă. Dar cu atâtea furtuni în ea. Cadavre perfid înghițite. Corăbii sfărâmate. Și cele ce mai pregătesc sub masca seninătății. Așa e și sufletul lui. Rănit, sângărând de coacra ce a sugrumat în neștire. Ce cumplit e când îți omori sufletul! Nu sufletul, căci el rămâne să se frământă mai departe. Să sufere. Să lacrimăze, cum îi lacrimăzează lui. Brazii când plâng la tăere, sau plânsul de căprioară rănită. Nu sufletul, dar fericirea lui...

Aproape că nu mai simte nimic. N'au de, nu vede. Se lasă soarele în noapte. Se înflăcărează nouri pe cer. Se aprind candelă. Dece se aprind candelă? Și el aprindea. Ce frumoasă licărire în întuneric... O iocană, care se umbrește tainic, o flacăra mică, plâpândă. O lume întreagă ascunsă în spate. Mai mult decât o lume. O altă viață. Pe alt tărâm. Cu alte fericiri. Poate mai mari.

Dar el nu se gândea la acestea atunci... Nu-l priveau alte lumi, sau chipul sfântului depe lemnul vechiu, mirosind a altar și flori veștjite. Nu-l privea resemnarea lui. — Ioana, e pentru tine ruga — își spunea tăcut, li spunea flăcării. Dar nu se ruga. Ce oare să se roage. Privea prin lumină, de-o vedea pe ea. Chipul ei. Era departe, și poate ruga, gândul, nu o ajungea. Se frământase îndelung, să știe de-o ajungea...

— Tu, iubita mea, simți la ore blânde coborînd o tăcută neliniște deasupra capului. Auzi un sunet de glasuri, un foșnet de suflet. Ai vrea ceva ce n'ai, dar nu știi ce. Nu dorești nimic, dar inima îți așteaptă.

Atunci, iubita mea, când stele sus, în cer, se aprind, când latră câinii în ogrăzile satelor, sau când un scârțait de căuțu aduce o nouă viață în sufletele femeii și ai pruncilor ce-și așteaptă tatăl dela tăr, atunci, iubita mea, eu mă gândesc la tine. Stau ore lungi, dar tu numai o clipă să știi de mine. O clipă să fii cu mine.

Rândurile par'că le mai avea. Nu trimisese scrisoarea. Ce îndrăzneală. Ar fi fost...

Dan, Dan, ce te sbați așa de mult? îi strigau vocile dinlăuntrul lui. Zădarnic, zădarnic! E un vis. Va pieri!

Fugea după un vis. Viața îi era fugă după un vis. O fugă stând pe loc. Ne-rodnică. Chinuitoare ca necontenitele picături ce cad din ploaie, toamna. Iar visul nu putea pieri, căci visul venea de undeva, departe, unde nu pierie nimic. Unde e iubire și curat. Din sufletul ei...

Se scurgeau zile ca amfără începui și fără sfârșit. Pornea pe câmpuri să umble singur. Pe poteci neștiute. Pe acolo, unde nu era nimeni, își privea sufletul. Se uita la el ca la un bolnav, dar nu știa că e bolnav. Și nu-l tărăduia. Se scurgeau clipe ca ani. Cu ploaie, cu vânt, cu soare. Pornea în păduri să hăue. — De-ar tăcea păsările din pomi să cânte fericirea lor. — Să-l lase pe el, în fericirea lui, fiindcă iubeste.

— Azi pădurea a plâns ca niciodată, frunze multe, galbene și triste. Cădeau, sunând printre crengi, pe covorul șgotos dela picioare. Mi se accopereau pașii de rugina toamnei. —

Un vânt, mai din alte țări, începuse să sufle: încă nu rece, încă nu tare, dar venea cu miros de frig. Ca și ploaia de zilele trecute, care m'ă măhnit atât. Se apropie iarna, iubita mea, și tot departe suntem.

Poate auzi și tu acum niște clopote domoale. Un glas plâpând, de bisericuță umilă, vine nu știu de unde. Dacă-l auzi, suntem împreună. Gândeste-te la sunetul lor.

Nici scrisoarea asta nu plecuse. Și nici nu o mai avea...

— Tu ești o întrupare — i-a spus Anitei, privind-o în ochi. — Ai înubit, Dane? — veni deodată un răspuns tăios. A înnebunit? Poate! Răse. Nu mai știa dece răsese atunci. Un răs plin ca un fruct de toamnă. Dar atâră era primăvară. Și soarele cânta cerurilor.

— Te iubesc, Anita.

Însă Anita era Ioana. Ca la iocana în care privea în ea. Dincolo de ea...

— Dane, ce ființă stranie ești tu. Nu știu ce să cred. Am impresia că nu mă iubesc, pari că da. Spune-mi.

— Privește pomii aceștia. Ce verzi sunt, ce sănătoși. Setoși de viața ce vine. Îți plac?

— Nu!

A tăcut. A tăcut și el. Nu-i plăceau.

— Dece?

— Nu-mi plac. Când ești printre ei, ești altul. Nu mai ești al meu.

— Dar n'am fost al tău nicicând. S'a oprit scurt. Să nu rup totul. S'o pierd și pe ea. A privit-o. Era atâtea Ioana în ea!

Aproape că o iubea. Foarte curioasă senzație. O nelămurire în suflet.

Li apăruse într-o căldă dimineață. De unde? Dece? Se întâlneau oamenii, se duc... Așa-i viața!.. Dar Anita nu se dusese. Rămăsese. Oprită de el. Sau de ea? Iarși Dan nu mai știa. Se pierdea cumplit prin mințe. Se întuneca. Furtună în pacea lui.

Însă n'o oprise pe ea.

Anita, tu cine ești? Ochii o strădeleau.

— Ce straniu om! Tot mereu îi spunea straniu. Ce oare era straniu? Că o vedea pe Ioana în ochii ei ca în flăcăile candelii? Nu se mănau. Doar părul acela. Valuri înaptate. Era al ei. Și gura.

— Iubita mea, tu crezi că poți iubi două ființe deodată? Te întreb în tăcere, neuzit de nimeni. Două ființe, dar să fie una. Fiindcă tu dorești pe una. Iubita mea, te văd în candelă când vorbesc cu tine, când vorbim noi doi. Anita, ești tu. Ha! Ha! Veți crede că sunt în alte minți. Vorbeam cu Andrei ieri. Îl știți pe Andrei? Zicea că umblu după Anita. A căzut cuvântul ca o scârșniră. Eu nu mă joc. Sunt al tău. Numai al tău!

Anita îl urmărea cu ochii mirați, prin încăpere. Dan era din nou altul. Li străluceau ochii ca o ură. Părul în cap ei era involburat.

— Unde te-ai dus Dan?

— Il enerva glasul ei. Ar fi strâns-o de gât.

Tăcere, tăcere, dornic de tăcere și de liniște și de singurătate.

— Apropie-te, Dane.

— Nu căuta să furi ce este al altuia.

Răspuns isvorit de cine știe unde. O rupere. Din dăruirea trupului, Anita rămase ruinate, ca un pian lovit fără milă cu piciorul.

Î se scrijeleau în inimă, lui Dan, multe, multe.

Il durea capul. Ce nebulie, ce nebulie. Dece le amestecase? Nu erau aceleași! Nu se asemănau! Anita îl smulgea din imperiul visului lui. Din tainica poveste cu parfum suav, din povestea ce trăia, din basmul cu Ioana.

— Ce mârșăvie. Se auzise glasul ei, de undeva. Mârșăvia cui? Mârșăvie dece? Fiindcă visase ceva frumos. Fiindcă o iluzie mai mult îl adusese în calea ei, ca în calea celeilalte? Ce este el de vină. Cine l-a împins, dacă nu chiar Anita? El n'a dorit-o.

O privea cu ochi mămoși. Ce prăpastie în ființa ei. Nu mai era Ioana. N'o mai vedea pe Ioana. Era departe, departe...

Clocotea însă în ochii ei, dar Dan n'o mai vedea.

Ploua ca toamna pe străzile pustii. Lung și trist. Băltoace mari de apă, oglinzind fantomatic case, felinare palide. Pe cer licărea lumina dimineții, străvezie dintre nouri. Dan încă umbla rătăcind pe uliți, ud, ud de tot. Neocolind apa, stropindu-se pe picioare cu plescăituri vijeloase.

Nu prea era nimeni pe jos, la ora aceea. De undeva, din depărtare, pe o stradă mai mare, se auzi huruitul unui tramvai. O înflăcărare a cerului peste case, dela vreo sarmă atinsă.

Dan mergea înainte, cu sufletul rătăcit ca durerea unui mormânt uitat pe o potecă neștiută.

Venise primăvara caldă, destul de târziu. Luptându-se cu frigul, cu ploile, cu nouri, cu toate soiurile de rătăcii ale vremii. Răsăreau flori, inverzea iarba, se albăstreau cerul. Mirosul prin aer. Mii de găze, păsări, sburau prin aer, sburdau. O veselie fără seamăn. Un început de viață nouă.

— Cine ar fi crezut, Dane!

— Eu.

— Tu? O întrebare nelămurită. Cum tu? — străluceau ochii neînțeleși.

— Da Ioana, eu. Eu de când te iubesc.

— De mult oare?

— E vreme de atunci. Aș spune că nu mă cunoșteai. E prea neadevărat. Dar eram așa de altfel.

S'au înțeleștă gurile într'un sărut. Cânta o primăvară între buzele lor. Dan o ținea strâns pe Ioana. Aproape de el, de inima lui, de trupul lui, să n'o mai piardă, să fie mereu împreună.

Era un gol bun, bun de tot în sufletul lui Dan. Un gol de fericire. O teamă să nu se prăbușească aceea ce părea atâtea de frumos.

— Ce des am fost noi împreună. Ioana privea în sus, vorbind șoptit alene. Alături... O auzea spunând alături, căutându-i gândurile. Inima lui revărsa cascade. Au fost alături. Chiar când nu erau împreună.

„Atunci poate, în clipele când o vedea prin candelă... Când vorbea cu ea... Vorbeau amândoi...”

— Imi vine să rîd Dane.

Dece să rîdă. Rămăsese ațintit, așteptând un uragan sau tot seninătate. Te-am întrebare tu odată, de crezi în prietenia dintre noi doi. Știi ce mi-ai răspuns?

— Da, Ioana.

— Când mi-ai spus că nu poate fi așa ceva, am crezut că glumești.

Surădea și el acum. Il întrebuse Ioana, dacă un bărbat și o femeie pot fi prieteni. Răspunsul lui adusese o lămurire a celor ce simțea. Dar nu vorbeau de ei doi. Erau numai discuții generale. Despre toți oamenii. Cum și-ar fi închipuit însă că ei sunt altfel. Sunt ca toți oamenii. Și ei puteau să se iubească.

— E bine să fim împreună...

Coborau din ceruri duhuri și tăcere. Se lăsa întunericul. Pe alei, printre pomi, era frumos și moale. Lătrau câini prin depărtări, glasuri stinse, clopote de vecernie.

Dan era cu sufletul reînviat și cald.

— Aș vrea să pornim așa, departe, cum mergem acum. Pe un drum lung, fără sfârșit, prin țări frumoase, prin alte părți, departe, departe. Să fim împreună todeauna. Să primim la totul, de alături...

— Da, Ioana, și eu vreau să fii cu tine.

Porneau atunci pe cărări, nu chiar așa de lungi și nici prin alte țări. Dar le locuiau cu iluzii, cu ninsori pentru ierni cu zurgălăi, sau valuri de soare și rază. Trăiau vieți multe, ca basme de necrezut. Era un viitor în față, un viitor cu închipuirii și fel de fel de întâmplări, cari, poate, nu aveau să se întâmple niciodată, de cari știa și ei că nu vor fi. Numai vise, o clipă dupe desfășurarea lor păreau de neîn-deplinit, și totuși, atât de plăcute. Cel puțin dealungul lor, legănau dulci speranțe, lăsând apoi în urmă o savoare mângâietoare.

— Plecăm și noi?

— Da, plecăm.

Dar cum erau să plece? Tot vis...

S'a depărtat de țăr, alb, vaporul, lin și atrăgător. Ardeau lumini pe bord, lumea privea unul rămas în urmă, iar ei doi țineau în ochi încă o clipă leagănul unei iluzii.

S'au întors pe străzi cu oameni mulți. S'au lovit de ei. În urmă n'au privit, la luminile din ce în ce mai mici pe mare, care urmau vaporul.

Când, a doua zi, au trecut din nou pe cheiu, era un loc gol. Apa mării unduia liniștit.

— S'a dus fără noi.

A tăcut puțin, căutând prin unde, urmele de mult apuse, ale vasului.

— Dar vom merge și noi odată, cu el.

— Odată... Ce multe se cuprindeau în acest „odată”... Il spusese sigur că se va întâmpla. Era încă un vis. După ce l'a spus, s'a îngrozit că poate nu se va întâmpla.

— Tu crezi că vom fi... și noi cu... el?

— Dane! Cum să nu cred. Ce se întâmplă cu noi e atât de frumos... Nu se poate să nu ne poarte acolo unde dorim. Marea clipoce, purtând pe de oleu și gunoaie. Undeva, un pescar lopăta obosit, să iasă la larg...

— Încotro?

— Nu știu. N'are nici-o importanță. Înainte...

Apunea soarele. Se înroșise cerul. Se întindeau perdele de culori și lumini. Erau iarși ei doi, prin câmpuri, prin păduri. Caldă seară.

— Să nu ne mai întorcem!

Dar erau deja pe drumul întoarcerii.

Lui B. Ch.

— Aș vrea să trăim o Duminică lungă, lungă, cât viața noastră a amândorura.

O Duminică lungă?... Li veni cuvântul straniu pe buze. Însă îl opri să iasă.

Seara când rupse foaia din calendar, văzuse scris Duminică. Fusese toată ziua cu ea.

— Din nou suntem despărțiți, iubita mea. Mi-e dor de tine, mi-e foarte dor.

Dan îi scria ei, dar tot nu-i trimetea rândurile. Era un fel de taină a lui, de mister.

Melancolice zile treceau, așa pustii, așa tăcute. Ioana acum era prin alte locuri. Și Dan era departe, iar îngrijorarea îi creștea în suflet ca o furtună. Ca o mare pregătindu-și valurile pentru urgi. Căci nu avea nici o veste dela ea.

Dece plecuse, dece oare se lăsase o perdea între minunatele zile numai ale lor, și lungile clipe de singurătate.

Sunt unul în fața celuiilalt și se privesc. Iar ochii ei nu mai luminează la fel ca înainte. Și glasurile sunt reci. Pierdute.

— Să se termine astfel totul între noi?

— Nu eu o vreau, Dane. Sunt prima ce voiu suferi. Încă o iluzie ruptă.

— Dar tu crezi oare că te-am uitat?

— Nu! M'ai amestecat într'o aventură, ca oricare alta, banală.

— Te'nșeli.

— Poate nu. Ca și Anita.

O stăncă se prăvăli. Așa șgomot asurzitor zdrobi inima lui Dan. Porneau năvalnice gânduri. Tămplele se băteau dureroase. Un val apăsător, din ce în ce mai greu, îl copleșea.

— Ca și Anita?

Eșiră sunetele din gâtulejul lui, nelămurite, abia auzite, șoptite. Fluierate între dinți. Cu respirația tăiată.

— Da, da! Ca și Anita. Mi-ai spus că mă iubești. Dar și ei îi spuneai același lucru. Pe vremea când îmi spunea și mie.

— Tot ție îi spuneaam todeauna.

— Acum vrei să te cred?

— Da! Vreau! Fiindcă trebuie. Trebuie!

— Nu trebuie. S'a terminat.

— Nu se poate. Un vis...

— Ce ca orice vis are un sfârșit.

— Ioana!

— Nu! Spune Anita.

— Ce răutate.

— Nu te supăra. Te pricep

— Dar eu te iubesc.

— „Așa de greu mi-e fără tine”, — îi scria ei.

— Vorbe.

— Și mie tot vorbe.

A tăcut înfrânt. Însă nu putea pricepe de ce se revărsa atâtea nenorocire pe capul lui.

Treceau zile lungi, triste. Iar Dan, singur nu se alina. Nimeni nu căuta să-l îmblânzească. Se încrunta mereu.

— Melancolia clipelor ce nu mai sunt, Ioana, tu n'o mai simți.

— Ba da, ba da! Simt multe, Dane. Dar între noi nu mai poate fi nimic.

— Țiam spus mereu doar, că pe tine te iubesc. Prin ea, pe tine te vedeam.

— M'ai confundat cu ea.

— Semănă...

— Atunci, du-te că te așteaptă și te dorește. Prin ea, tot pe mine mă vei avea. Semănăm...

Se duceau în trecut amintirile. Sufletul lui Dan, tot mai tăcut se închidea în spatele suferinții lui. Era atât de îngrozit.

Toamna venise cu valul ei de fructe păruite și frunze galbene, ce se desprind din pom. Ce dureri porneau din timpul întunecat. Era un an de când Dan se plimba în singurătate. Tot prin locurile prin care acum își ducea pașii sfios, sau nu sperie pe nimeni, să nu turbure vreo biată floare, sau găză minusculă.

— Iubita mea, încep să-mi înțeleg greșala, dece tu nu mă crezi. Nu am vrut un rău. Am fost sincer și orbit de tine. Poate nu pricepi suprapunerea Tu — Anita. Era atât de ușoară. Tot cum te vedeam oriunde, te-am curtat în ochii ei. Aveam nevoie de tine, tu erai departe și nimic nu ne unea. Apoi totul s'a pierdut în întuneric, fiindcă tu ai apărut în pragul vieții mele. Acorduri, armonii de lumi înalte, sunete diafane, o trenă de fericire în jurul tău. Privirea ta, cu înflăcărări de adăncimi, ființa ta dragă, mult iubita ta ființă. Totul se transfigură și eram în stare cum mai sunt încă, de orișice pentru tine. Dece nu mă crezi, dece vrei să lovești în simțirea mea? Scriu urit aceste rânduri. Sunt banale. Sunt un strigăt desădădădit. Iartă-le. Tu le-ai zdrobit puterea. Zilele noastre, clipele noastre, ce frumoase erau!.. Și acum, e atâtea de frumos. Dar ești așa departe, așa departe, și mă doare mult.

Își sfărâmasse iubirea. Un crunt blestem căzuse asupra lui. Fugea când umbla. Nu răspundea la nimeni. Ca pedeapsă, pentru că-și bătușe joc de-o simțire curată. Vuia urechile lui Dan. Cuvintele Ioanei se auzeau cu tonalități diferite. Veneau, îl chinuiau, îl loveau necontenit. Era hărțuit, n'avea liniște. O dorea nebul, nespus, pe Ioana. Candelă... Candelă aprinse. Îi era camera plină. Rădeau toți de el.

— Dan, te-ai pierdut de tot! Ce mai voia și Andrei acum. Ce-i păsa lui de astea... Ce-ar fi priceput. Nicio flacăra nu mai ascundea chipul ei. Pierse ca o umbră, fugise în uitare. Nu. Nu în uitare. În fundul durerii. În fundul durerii lui, de unde izvorau neincetate valuri de gândiri, de frământări.

Să nu-și facă iluzii asupra iubirii. Ce blazare. Andrei, tu mai crezi într'o puritate a dragostei? — ?! — Ești nepriceput. Ce curios, cum Andrei îl mai suportă. Totdeauna el îl suportase. Dar acum, mai ales acum, este într'adevăr straniu.

Îngrozitor. Ce cuvânt fatidic. El a fost straniu. Anita i-o spusese. Stranie i-a fost purtarea. Neînchipuită. Torent de munte.

Nu mai vrea să iubească pe nimeni. Dar cum să uite ce-a fost? Iubirea nu există. E o poveste ridicolă. Absurd de ridicolă. Când te lovești atât de aspru de ea, afli ce hădă e. Grotescă.

Venea iarna. Dan tot singur, aștepta scurgerea vremii. O aștepta, nu trăia cu ea. Ceasul vieții lui bătea departe, pe alte plaiuri. Lângă el nu veneau decât svonuri nelămurite.

Era o vreme, când se întâlneau mai târziu decât își spusese, pentru că timpul despărțirii până la viitoarea întâlnire să fie mai scurt. Acum nu se vedeau de loc.

Viforite aspre lovesc câmpiile, apleacă pomii, șgâlțâie ferestrele. E iarnă, cumplită vijelie. Dan se căește dar e mai liniștit.

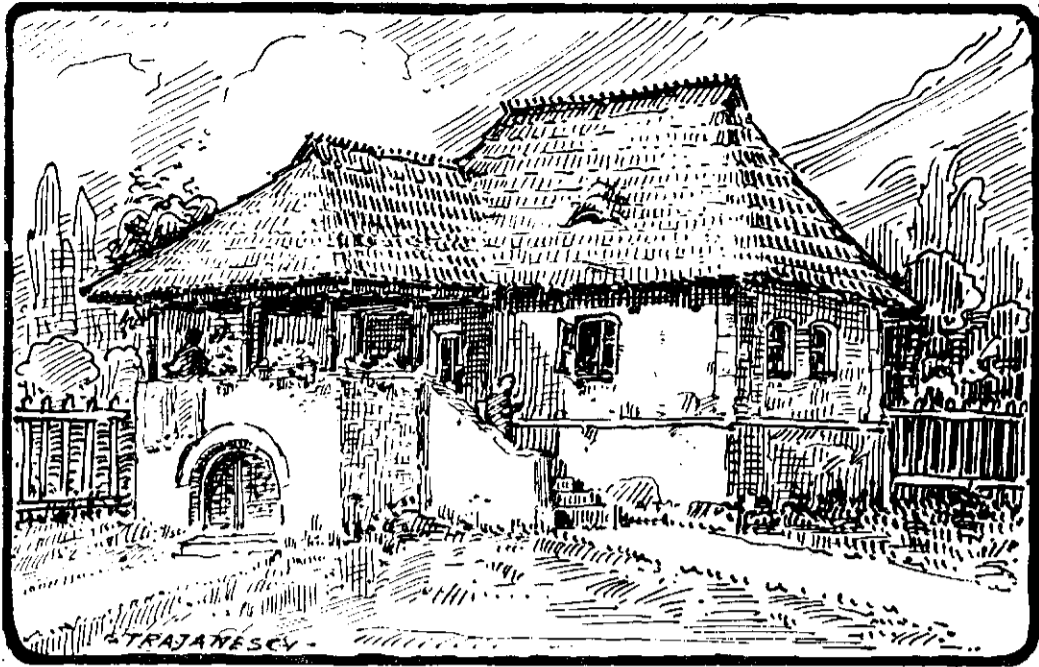
— Ioana, îți cer iertare. Ce prăpastie am pus între noi. Eu n'am priceput iubirea. Nu se pot iubi două ființe. Pe una o trădezi. Eu am trădat poate pe amândouă. Și totuși, te iubesc, fiindcă ești totul în viața mea, și trădarea este o întâmplare nevoită. Nu te-am trădat. M'a trădat credința într'o iubire pură, care îmbrăca totul cu tine și toate erau tu.

Dan se gândeste și acum ore întregi. Din nou visează ca odinioară. Iluzii, speranțe. Fel de fel de planuri. Și tot ca odinioară nu crede realizarea lor, dar o speră. Se duce pe câmpuri, pe unde a mai fost. Caută chipul Ioanei în jur.

Stă zilnic și privește în zare.

Stilul românesc

IV de arhitect I. TRAIANESCU

Casă în Vâlcea

Țara noastră este bogată în monumente vechi ridicate în decursul veacurilor și mai cu seamă biserici și mănăstiri, în cari se găsește adunată mai toată averea noastră istorică și artistică.

De asemenea, satele noastre, mai ales cele dela munte, păstrează încă moștenirea seculară a artei populare, de un pitoresc viu și sănătos, mărturisind irea unui popor tânăr, viguros, și în plină desfășurare de înălțături artistice.

Monumentele noastre istorice, mănăstiri și biserici, palate domnești și conace boierești, cum și arta sateilor, au fost cercetate de cei ce vedeau în ele temelia puternică pe care s'ar putea clădi edificiul arhitecturii naționale.

Aceste cercetări, au avut darul să scoată la lumină frumuseți nebănuite, părăsite și uitate în vălmașagul preferențelor din decursul veacurilor, și să încerce, la început cu sfială, și din ce în ce mai încredințată, a le alina pe înfăptuiri de artă contemporană.

Încercările acestor premergători au avut darul să redevieze conștiința națională a marelui public, care a început să ceară artiștilor, case și obiecte concepute în stil românesc.

Paralel cu acest nou curent, mulți din cei ce au moștenit dela strămoși, palate, conace, s'au altfel de locuințe înzestrate cu obiecte casnice, amintitoare de vremurile apuse, au continuat să le păstreze cu evlavie cuvenită celor ce au trăit după datina românească, ba încă, au continuat să-și împodobească noile lor locuințe, cu alte colecțiuni de obiecte bisericesti și casnice, găsite întâmplător prin sate și mănăstiri, sau chiar să restaureze vechile case domnești moștenite, pe cheltuiala lor, cum e cazul Palatului Brâncovenesc dela Mogoșoaia.

Și iarăși, paralel cu aceste îndemnuri nobile pentru reînnoirea artei străbune,

mulți oameni de afaceri, împinși de setea caștigului bănesc, au cutreerat sate și manastiri, speculând ruina și părăsirea vechilor odoare bisericesti aruncate prin poduri... sau chiar în stare de a li totosite, și le-au achiziționat, expunându-le apoi în vitrinele magazinelor de vechituri și revanzându-le cu prețuri fabuloase, iubitorilor de artă veche românească.

Lată cum, și pe calea comerțului, ideea renașterii artei naționale s'a răspândit și a prins viață interesul mereu în creștere pentru un stil românesc.

Dar, în mod firesc se pune întrebarea: Ce este curat specific românesc în aceste mărturii de artă ale trecutului nostru?

În această privință sunt două atitudini sau feluri de a răspunde: una optimistă, în care se admiră arta pământească cu toate influențele ei din afară, cu credința că ele ar putea sluji drept bază unei renașterii a artei naționale; iar alta neîncredințată, care se îndoiește de posibilitatea unui stil românesc, sub cuvânt că arta noastră monumentală este de origine bizantină, împerechiată cu artele arabă, turcă, ogivală sau a Renașterii italiene.

Cât despre „naivele” elemente ale artei țărănești — zic aceștia — nu se poate concepe o artă monumentală inspirată din ele.

Să cercetăm lucrurile mai de aproape, cu scopul de a restabili adevărul.

Ce este stilul? Când Buffon zice: „Le style est l'homme même”, dă o definiție dreaptă asupra stilului în general, căci prin stil se înțelege expresia sinceră a operelor de artă, înfăptuite de diferiți artiști, în anumite epoci și la diferite popoare. Astfel s'au creat și stau la baza culturii clasice, stilurile în

(Urmare în pag. următoare)

lămurească neîncrederea și îndoiala ei. Și îi venea să zâmbească la gândul că va chema casa lui Petru și îi va răspunde Maria:

— Nu e acasă conașul. N'a venit încă din provincie.

Sau dacă ar suna la Elvira, ar auzi glasul altcuiva din casă, spunând: „Doamna e în oraș”.

Deodată telefonul sbârâni la Elvira cu furie.

— Alo!

Era glasul ei. Elvira răspunsese numai decât. De sigur nici nu avusese timpul să se depărteze de lângă aparat. Mai rămânea o singură nădejde. Să nu-l găsească pe Petru acasă. Ana închise repede și nu mai audă glasul ascuțit al Elvirei:

— Alo!... Alo!... Răspunde... Cine-i acolo?

Îi zgâria creierul râsul ei de adineaori. Ceru numărul lui Petru. Îi răspunde chiar el, numaidecât.

— Da.

— Petru...

Ana aștepta răspunsul cu suflul la gură. Simți dincolo la sfârșitul firului o mică ezitare, ca un tremur. Apoi glasul lui:

— Alo!

— Alo, Petru...

Un mic șgomot. Închise el. Ana rămase prăbușită, năucă, amețită. Ceru din nou numărul lui. Desigur era o greșală. Poate el nu-i auzise, nu-i recunoscuse glasul. De multe ori nu se înțeleg vorbele. Puse repede receptorul jos. I se părea că o arde. Dincolo la Petru era din nou ocupat. Dar la Elvira?

Se ridică hotărâtă să nu mai încerce. La ce bun? Știa acum. Dar dacă de data asta nu vorbea cu Elvira? Și de ce ar fi mai chemat-o odată? Ca să-i spună că o înjosise pe ea? Ca să adauge la biruința Elvirei, o nouă umilință a Anei? Și totuși... Ana vroia să știe, să soarbă fiecare toată.

Da. Elvira vorbea din nou cu Petru. Ana stătea împietrită în fața oglinzii. Își privea ochii pe care-i desmierda atât de frumos Petru și brațele și trunchiul. Zadarnic. La ce foloseau toate? Tineretea, dragostea, jertfa... Petru mințea. Petru nu o mai iubea. Toată furia îi căzuse. Nu putea nici măcar să plângă. Ochii îi ardeau ploapele seci. Își simțea coșul pieptului golit. I se părea că în toată lumea numai ea e de prisos și fără rost. Petru mințea. Petru al ei de acum câteva zile care părea fericit lângă ea, pe care-l alintase, care o mângâiasc, îi vorbea blând, a cărui dragoste părea mai adâncă de cât fusese înainte. Ana crezuse în cuvintele de iubire șoptite, strigate, gemute de Petru în toate ceasurile zilelor petrecute împreună. Cu pecetea dragostei ei

(Urmare din pag. 3-a)

și înfierase toată viața. Și cu încetul i se iviră în minte, pe rând, toate gesturile lui urite, vorbele grosolane, faptele care se contraziceau, făgăduielile care nu se mai împlineau. Și Ana descoperi un nou Petru, care nu semăna cu al ei. Un Petru mincinos, murdar, prefăcut. Un Petru care era poate, așa cum îl vedea lumea cealaltă. Iar din colțurile întunecate ale minții, oșeau la iveală vorbele binevoitoare ale prietenilor care o preveneau, îi vorbeau cu înțelegere și muștrare și care-l zăgrăveau așa cum îi apărea și ei acum. Ana tremura în fața oglinzii și nici nu-și dădea seama că-i e frig. Toată lumea avea dreptate. Și ea dorise să îngenunche pe toți. Era istovită și pusă. Prea îi împodobise. Prea îi dăduse tot de la ea ca să acopere ceea ce Petru nu avea. Jignitor nu era că vorbea, că se întâlnea cu Elvira sau cu alta. Pe Ana o durea că mințea, în brațele ei se prefăcea, că-i fășnea o gelozie falsă de pe buze și din glas. Își aduse aminte de scrisorile lui scurte și lipsite de căldură. Cu puțin omisiuni le-ar fi putut

ceți oricui, le-ar fi putut vedea oricine. Se înfioră de desgust. Trebuia să se sfârșească. Îi va plăti la fel. Nu va mai răspunde la telefon. Dacă se vor întâlni, se va depărta grăbită de el, spunând că e ocupată sau așteptată. Așa cum face el. Îi va vorbi de toți bărbații cari alegă după ea. Și nu va mai fugi de ei. Dimpotrivă. La fel cu el. Un întreg plan de apărare începea să se țese în mîntea ei. Apucă să se îmbrace cu nerăbdare. Chiar acum trebuia să iasă în oraș. Să se plimbe. Să vadă lumea. Să se amețească. Trebuia să uite glasul lui Petru care șoptea la urechea ei, atunci când credea în dragoste, cuvinte de care îi venea să rădă acum. Trebuia să uite că în viața ei era numai el. Că i-o spusese. Că i-o scrisese chiar. A, da!... Scrisorile ei de dragoste... Poate că le cetise împreună cu Elvira. Le comentase, le subliniasc. Răseră împreună. Petru era în stare de

orice. Abia acum îl cunoștea. Dar chiar mâine îi va spune, cu același aer batjocoritor cu care știa și el să vorbească:

— Scrisorile pe care ți le-am trimis?... Literatură, Petru, am făcut literatură... De altfel poți să le arăți cui vrei. Nu mi-e rușine de conținutul lor. Mi-e rușine numai de adresa de pe plicuri.

Un zămbet rău îi înțepă colțurile gurii.

— Cât despre dragostea noastră... Îi întorc spatele înspăimântată și fug fără să mă uit înapoi, ca să nu mă prefac într'un stâlp de sare, ca femeia lui Lot, când a privit în urma ei, spre grozăvile Sodomei și Gomorei.

Își potrivea pălăria, își puse mânușile, apoi ieși pe stradă. Merga cu pași leghănați și ușori și zămbea serii care se lăsase. Și nu vroia să simtă spinul otrăvit care-i sfășia inima.

★

— Sărut mâinile, Ana.

În fața ei era Petru. Se opri. Îi privi lung. Buzele îi tremurau. Ura ei adâncă se topea picătură cu picătură, ca un sloi de ghiață. Parcă nu-l mai văzuse de o veșnicie. Îi căuta ochii cu privirile, și gura și mâinile și rând pe rând creștea în amintirea ei Petru, acela pe care-l știa numai ea, cel iubit, care gonia minciuna și prefăcătoria.

— Ce-i cu tine, Ana? Ce s'a întâmplat?

— Petru... Bărbia Anei tremura și abia acum își simți ochii umezi. Începu să plângă încet.

— Ana, fetița mea dragă... Ce s'a întâmplat? Veneam la tine.

Erau pe o străduțică întunecoasă, aproape de casa Anei.

— Cum știe să se prefacă, gândi Ana. Și ce bine mă simt când mă mînt!

O femeie care trecea pe lângă ei se întoarse, curioasă.

— Să mergem, Ana.

În suflul Anei se petrecea schimbarea. Știa că nu se poate despărți de Petru. Simțea că tot îl iubește. Îi era ciudă și rușine.

— Fetița mea dragă... Te rog, nu plânge... Hai... Răzi odată... hai! Ce adânc și frumos suna glasul lui în liniștea străzii pustii... Ana tăcea, atentă la zbuciumul din ea.

Petru o cuprinsese de umeri pe neașteptate și o sărută pe gură.

— Ce dor mi-a fost de tine, Ana...

Petru se întoarse și lăsă repede brațul în jos. Treceau zămbind două bătrâne. Îi văzuse îmbrățișați, acolo, pe stradă.

Petru răsese. Iar Ana zâmbea și ea, împăcată aproape. În piept inima îi creștea, fierbinte. Își șterse lacrimile, apoi luă mâna lui Petru și o strânse în palmele ei.

Se întunecase bine. De departe venea vuetul orașului. Acolo lumea petrecea. Și Ana avea dreptul la viață.

— Te iubesc, Petru, șopti mișcată.

Își adună toate puterile ca să spună cele două cuvinte cu evlavie și cucernicie, ca pe cea mai sfântă rugăciune.

— Te iubesc, Ana.

Totuși i se părea Anei că nu calcă pe asfaltul gros, ci pe un pământ moale, pe un lut cleios, în care, la fiecare pas, se infunda mai mult, tot mai mult.

ERASTIA PERETZ

Omul fericit

(Urmare din pag. 3-a)

Aici se sfârșește povestea veche și începe una nouă.

Una în care s'ar putea arăta că de fapt nevasta conțopistului avea dreptate — și toți oamenii din oraș. Una în care Grișa își părăsește biblioteca și devine om ca toți oamenii, se însoară cu o domnișoară mai în vârstă, fiindcă nici el nu mai era prea tânăr — se îngrașă, face burtă și chelie (pe care și-o ascunde lăsând foarte lung părul dela urechea dreaptă și pieptănându-l spre stînga) și nu-l mai preocupă nimic decât mersul vremii, fiindcă atunci când se făcea a ploae îl apucau reumatismele, contractate desigur în acea tinerete ciudată de care își amintea scărpinându-se în cap (imaginar).

Pentruca, între omul de acum și omul de altădată, să nu mai fie nici o legătură, el își va da silița și se desbăre cu totul de ceea ce domina acea epocă de tristă amintire: capacitatea de a suferi.

Grișa nu mai suferă pentru nimic. Că a trecut pe stradă un mort, că oamenii se jervelesc cu anii de seamănă cu maimuțele — treaba lor. Numai tinerii mai au vreme să se necăjească pentru asemenea fleacuri. Și pădurea aceea, ar trebui odată curățată de răufăcători — vin așa în toiul nopții și te toacă în cap, parcă ai fi în preistorie.

Cât despre suferință, dacă nu suferi cu trupul, cealaltă-i o bazaconie. Nu există „motive” de suferință, există o predispoziție pentru suferință. Când ești înclinat să suferi, motive îți găsești câte vrei.

Grișa a omorât în el, întâi de toate, acea „predispoziție spre suferință”. Când i se făcea să sufere, se gândea „ori sufăr, ori nu sufăr, nu schimb nimic. Dovadă tineretea mea”. Și atunci nu mai suferea. Oamenii din oraș, care auziseră de această metodă pentru a deveni fericit, se interesau acum de aproape de Grișa, mai ales că nevasta lui era din lumea bună a orașului — și făcea foarte des „jour-uri la care toți se simțeau bine.

Cei tineri mai ales — cum în vremea

aceea un fel de nebunie apucase tineretului, și unii chiar — elevi de liceu — fuseseră prinși la Odesa și aduși înapoi cu jandarmii fiindcă furaseră bani de acasă și voiau să plece în America spre „o viață nouă” — păreau că și-au găsit în formula simplă a „fericirii definitive” lansată de Grișa, un răspuns complet la toată fierberea lor. Se înființă deci un cerc care se aduna într-o pivniță de două ori pe săptămână și se numea „La omul fericit”.

Toți cei cari făceau parte din acel cerc, păreau cu adevărat fericiti, nimic nu putea să-i scoată din apele lor.

Grișa era președinte de onoare și fu invitat să țină conferințe, la care venea și altă lume din oraș și îl ascultau toți ca pe un apostol.

Trecură câțiva ani astfel, până într-o zi. Ceeace s'a petrecut atunci, nimeni n'ar putea să explice. Ana Grișevna se duse întâi, discret, la nevasta conțopis-

tului, aceasta, dimpreună cu Ana, la prietena ei cea mai bună, nevasta receptorului — și, după ce se scotociră câțva timp, toate trei, merseră să anunțe poliția.

De o lună Grișa Grișevici dispăruse fără urmă. Ana Grișevna le spusese tuturor că a plecat în alt oraș pentru niște treburi. Spera ca Grișa să se întoarcă din moment în moment și nu voia să se facă de răs. Dar cum Grișa nu se mai întorcea, își luă însfârșit inima în dinți și se hotărî să-l caute.

Se făcu mare zarvă în oraș, căutările durară mai multe luni. Apoi, toată lumea fu convinsă că nu mai au nici un rost, Grișa fu considerat mort și Ana Grișevna, îmbrăcată în negru, cu o batiștă cu margine neagră mereu umedă, tamponându-și necontentii ochii și nasul (gurile rele spuneau că nu se poate să plângă atâta timp și că Madam Grișevna avea, de fapt, guturai), primea lu-

mea de două ori pe săptămână, ca pe când era răposatul în viață. La început se vorbea numai de răposatul, apoi întrunirile deveneau mai vesele, până când răposatul fu uitat complet. Ca să nu-și întristeze musafirii, Ana Grișevna mută chiar fotografia celui mort, înconjurată cu crep negru, într-o oada din dos unde nu intra nimeni.

Poarte târziu, cineva din grupul „La omul fericit”, trecu pe la poștă și i se anunță că are la poste restante o scrisoare pe numele lui, veche de vreun an și ceva. Băiatul își luă uimit scrisoarea care conținea numai câteva rânduri, iscălite Grișa Grișevici.

Conținutul ei era următorul:

„Duceți-vă la dracu toți, copii tâmpiți, vai de bieții părinți! Dați foc pivniței și scoateți-vă sticleții din cap. Vai de nenorocitul care a găsit fericirea veșnică aici pe pământ. Viața-i un mare vax. Eu mă duc la lacuri”.

(Înainte de iscălitura urma o injură tură de nereprodus).

Scrisoarea — care, comparată cu textele ce aparținuseră în mod sigur lui Grișa Grișevici, fu declarată ca fiind adevărată, nu un fals — a fost citită într-o ședință solemnă la clubul oamenilor fericiti. După citirea ei, președintele — cu lacrimi în ochi, pentru întâia dată de atâția ani de când fusese fericit încontinuu, declară societatea desființată pentru totdeauna.

După această întâmplare, urmă o adevărată epidemie de sinucideri, atât de alarmantă, încât statul, ca să-i pună capăt, fu obligat să facă un decret special pentru acea regiune, în care se văstecă că toți cei ce vor încerca să se sinucidă vor fi pedepsiți cu moartea. Numai prin această măsură drastică, sinuciderile încetară. În schimb, începu o invazie de poczii care cântau bineface-rea suferinții. Din acel timp, istoria culturală a orașului, păstrează numele unui poet celebru, pe care îl mai citesc și astăzi, suspinând, adolescențele.

De Grișa Grișevici nu s'a mai știut niciodată nimic.

(Desenele autoarei)
ANIȘOARA ODEANU

- Ponișoara Odeanu -

Zi și noapte

Nu este noapte,
Nu este zi,
Ce dete una
Alta primă.

Ziua, când stele
Pe cer s'au stins
În strop de rouă
Foc au aprins,

Că pare iarba
Prinsă de lut
Un câmp de stele
Ce-a renăscut.

Norul de-și poartă
Aburul mat
Parcă-i din lună
Alb destrămat,

Iar când de ape
Ugerii 's grei
Noaptea le dete
Negrul din ei.

Luna când trece
Peste poeni
Face din stele
Șir de curteni,

Iar când răsare
Al zilei crai
Stelele 'n iarba
Îi fac alai.

Nu e nici noapte
Nu e nici zi,
Ce dete una
Alta primă.

S. PETRE

SCENA BROADWAY

„NENEA IANCU” la CAFÉ de la PAIX

TEATRUL STUDIO NATIONAL: „MEDALIONUL”, COMEDIE IN TREI ACTE DE GHERARDO GHERARDI. REGIA: ION SAVA

După ce stagiunea s'a deschis cu pesă: „Acolo, departe”, a d-lui Mărcuța Ștefănescu, teatrul Studio a prezentat spectacolul său pe premieră Luni seară, cu comedia „Medalionul”, a prețuitului dramaturg italian Gherardo Gherardi.

O piesă cu bogat fond, tratând problema atât de mult dezbătută a generațiilor, cu inerențele conficte ce produc prin decalajul

atât de specific românesc, atât de variat și de interesant în toate manifestările lui. Este într-adevăr un fenomen, ce nu poate rămâne nesublințiat cu un I. C. Tănase se menține ca adulat al publicului în orice momente, împotriva oricăror intemperii. Spunem asta cu gândul la multe păși slabe din revista Broadway-Tănase, ce nu vor izbucni desigur să umbrească succesul ei, în general.

Există în personalitatea lui un impuls, un ritm de viață, o jovialitate, o vitalitate întinsă, care atrage publicul, îl captează, îl farmecă. Și nu puțin din ansamblul său, sunt cei cari au adolat firea lui. În special Mia Apostolescu, contribuie enorm de mult la buna reușită a spectacolului.

Stroe și Vasilache, actori și compozitori, o achiziție superbă a trupelor, sunt ca întotdeauna simpatici și iubii de public. În legătură cu ei nu ne putem opri de a-l anunța pe primul lor apariție, din actual I.

În schimbul Liana Mihăilescu și Pia Mironescu, au avut momente extraordinare de slabe. A fost o greșală a regiei, montarea unor scene de caracter, fără a recomanda interpretelor suflet, pasune.

Într-o revistă mai mult decât în orice alt spectacol sufletul, aportul personal, adecuat la un efort comun spre reușită, sunt esențiale. Or, iată un lucru puțin înțeles de anumiți interpreți.

Corpul de balet a avut în actual I momente bune. În divertismentul olandez remarcăm solștii, dar și clipa regretabilă a Pavilionului Swing ne-a adus pe marginea unei reflexii foarte naturale și simple: nu înțerci fără mijloc, în speța noastră, voci și orchestra, realizarea swingului, prea specific american și prea cunoscut în formele lui bune, spre a suporta o contrafacere inferioară.

În general însă baletul a fost frumos alcătuit. Merite regiei și desigur giră-urilor, pentru unitatea de ritm.

Actual II a început cu ritmuri calde și sudice. Păcat de neuzita redare a numelui Maria-Lao de către d-nul Mironescu.

I. Antonescu și Any Pater spirituali.

În legătură cu acest al doilea act, nu putem să nu însemnăm nota de originalitate a d-nei Vivette Popescu, notă care i-a adus mult succes și în actual precedent.

Lângă ea, Elena Burmaz a fost primă de anten.

Textul d-nului N. Roman extraordinar de slab.

Într-o mică pauză, din cauza numeroșor prea banale pentru a fi relevante, vă notăm talentul trioului Cărăbuș. Trei tinere și antrenante baletiste, pline de vervă.

Dialogurile radiofonice ale lui Stroe și Vasilache sunt nespus de plăcute. Din tot spectacolul, ei în acest ultim act, au adus cea mai bine ticluită contribuție.

Cu drept cuvânt surprinzător, Dracii sbuzători, renumiți marocani; acrobata, anunțată ca mare atracție de către direcțiunea Tănase, merită nu numai laude, dar entuziasme bisării.

Dacă nu prin restul, dar prin acest număr revista Cărăbuș poate deveni o superbă reprezentare a capitalei.

Muzica întregului spectacol semnată de Dendrino și Patrik, afară de câteva cupete ale domnului Vasilache, este simpatică.

D-na Maria David a ales cu gust costumele și decorurile.

Directorii de scenă, Stroe și Vasilache, au condus atent premiera.

Cuvinte bune baletelor d-lui Siomin.

VICTOR POPESCU

O premieră pe Broadway

înseamnă unul din aspectele sociale cele mai interesante.

Suntem de pildă la „Cărăbuș” și peste o săptămână în premiera.

Cu o săptămână înainte și zarvă mare. Se repetă de dimineața până seara.

Stroe tipă, Tănase se enervează, publicul e dat afară de repetiții prin sacramentatul: mama, tata, dacă e în sală, să iasă!

„Fetele” însă dau un exemplu de răbdare îngerească. Iată-le în costume de baie sau rochițe scurte, tolanțe sau făcând exerciții, sau fîrtînd, ori certându-se între ele cu o fermecătoare ingenuitate:

— Sărută-mă! zice una cu voce grosuță — și ai crede că e o pointă din text, dacă n'ar arăta și ceva cu mâna.

Și vine premiera.

În seara premierii, lumea a venit ca la match: cu două ore înainte. Sala e plină — dar și foyerul e „complet”. Unde o să încapă atîta public?

Cele trei lovituri tradiționale, sunt înlocuite, se pare, cu uvertura și primele tablouri, în timpul cărora domniile lor domni și doamnele încep să-și caute locurile. Dendrino e impudic de chel!

(Nu lipsește din primele rânduri, domnul gras, care transpiră și își șterge mereu ochelarii, preparându-se pentru orgia vizuală care va urma).

Revista a început: avem muzică, fete goluțe și pline de vîndătă, avem cupletul cel mare al lui Tănase, acompaniat de jocuri de revolve care fac să tresară pe dudua blondă din stînga; totul se desășoară după tradiție: Lenuta Burmaz face pe fatiță, Mia Apostolescu, ritm, Roman e cam lung, ca text, Pia Mironescu cam mare, ca volum, mai vin Stroe și Vasilache, d. cronicar dramatic în dreptul, cască; urmează un număr „olandez”, în care avem într-adevăr un... step (olandez, probabil) și niște sărănuțe cu pantofi de lamé (olandez).

Dar fiți atenți în sală, la poantele acelea „lari”, grase, succulente, care aruncă întîiu un val de jenă, fierbințe. Priviți dudulele, conifele: priviți cum savurează cele mai infernale dublu-sensuri. Și dacă e așa, de ce să ne mai formalizăm: pudoarea e salvată.

Între timp, actul s'a consumat, și trecem în culise. Pe scenă, imbulzeală, gălăgie înabușită de cortine. Se montează pămîntul. D. Dendrino primește felicitări dela Radu Tănase, dar pare blazat...

De aici, ca să urci pe scenă, faci piramide! Dar niște piramide atât de extraordinare, încât publicul nu îndrăznește să aplaude pînă ce nu-l vede jos, să nu-și piardă orăbil echilibrul.

E ora aproape două, și lumea a început să plece. Stroe și Vasilache continuă totuși să fie amuzanți și inventivi — iar Tănase!...

Dar a venit Vivette, englezoiacă, și ne-a spus „bonsoir”. În hall, mă regăsesc cu d. San-

dar, în care avem într-adevăr un... step (olandez, probabil) și niște sărănuțe cu pantofi de lamé (olandez).

Dar fiți atenți în sală, la poantele acelea „lari”, grase, succulente, care aruncă întîiu un val de jenă, fierbințe. Priviți dudulele, conifele: priviți cum savurează cele mai infernale dublu-sensuri. Și dacă e așa, de ce să ne mai formalizăm: pudoarea e salvată.

Între timp, actul s'a consumat, și trecem în culise. Pe scenă, imbulzeală, gălăgie înabușită de cortine. Se montează pămîntul. D. Dendrino primește felicitări dela Radu Tănase, dar pare blazat...

De aici, ca să urci pe scenă, faci piramide! Dar niște piramide atât de extraordinare, încât publicul nu îndrăznește să aplaude pînă ce nu-l vede jos, să nu-și piardă orăbil echilibrul.

E ora aproape două, și lumea a început să plece. Stroe și Vasilache continuă totuși să fie amuzanți și inventivi — iar Tănase!...

Dar a venit Vivette, englezoiacă, și ne-a spus „bonsoir”. În hall, mă regăsesc cu d. San-

dar, în care avem într-adevăr un... step (olandez, probabil) și niște sărănuțe cu pantofi de lamé (olandez).

Dar fiți atenți în sală, la poantele acelea „lari”, grase, succulente, care aruncă întîiu un val de jenă, fierbințe. Priviți dudulele, conifele: priviți cum savurează cele mai infernale dublu-sensuri. Și dacă e așa, de ce să ne mai formalizăm: pudoarea e salvată.

Între timp, actul s'a consumat, și trecem în culise. Pe scenă, imbulzeală, gălăgie înabușită de cortine. Se montează pămîntul. D. Dendrino primește felicitări dela Radu Tănase, dar pare blazat...

De aici, ca să urci pe scenă, faci piramide! Dar niște piramide atât de extraordinare, încât publicul nu îndrăznește să aplaude pînă ce nu-l vede jos, să nu-și piardă orăbil echilibrul.

E ora aproape două, și lumea a început să plece. Stroe și Vasilache continuă totuși să fie amuzanți și inventivi — iar Tănase!...

Dar a venit Vivette, englezoiacă, și ne-a spus „bonsoir”. În hall, mă regăsesc cu d. San-

dar, în care avem într-adevăr un... step (olandez, probabil) și niște sărănuțe cu pantofi de lamé (olandez).

Dar fiți atenți în sală, la poantele acelea „lari”, grase, succulente, care aruncă întîiu un val de jenă, fierbințe. Priviți dudulele, conifele: priviți cum savurează cele mai infernale dublu-sensuri. Și dacă e așa, de ce să ne mai formalizăm: pudoarea e salvată.

Între timp, actul s'a consumat, și trecem în culise. Pe scenă, imbulzeală, gălăgie înabușită de cortine. Se montează pămîntul. D. Dendrino primește felicitări dela Radu Tănase, dar pare blazat...

De aici, ca să urci pe scenă, faci piramide! Dar niște piramide atât de extraordinare, încât publicul nu îndrăznește să aplaude pînă ce nu-l vede jos, să nu-și piardă orăbil echilibrul.

E ora aproape două, și lumea a început să plece. Stroe și Vasilache continuă totuși să fie amuzanți și inventivi — iar Tănase!...

Dar a venit Vivette, englezoiacă, și ne-a spus „bonsoir”. În hall, mă regăsesc cu d. San-

dar, în care avem într-adevăr un... step (olandez, probabil) și niște sărănuțe cu pantofi de lamé (olandez).

Dar fiți atenți în sală, la poantele acelea „lari”, grase, succulente, care aruncă întîiu un val de jenă, fierbințe. Priviți dudulele, conifele: priviți cum savurează cele mai infernale dublu-sensuri. Și dacă e așa, de ce să ne mai formalizăm: pudoarea e salvată.

Între timp, actul s'a consumat, și trecem în culise. Pe scenă, imbulzeală, gălăgie înabușită de cortine. Se montează pămîntul. D. Dendrino primește felicitări dela Radu Tănase, dar pare blazat...

De aici, ca să urci pe scenă, faci piramide! Dar niște piramide atât de extraordinare, încât publicul nu îndrăznește să aplaude pînă ce nu-l vede jos, să nu-și piardă orăbil echilibrul.

E ora aproape două, și lumea a început să plece. Stroe și Vasilache continuă totuși să fie amuzanți și inventivi — iar Tănase!...

Dar a venit Vivette, englezoiacă, și ne-a spus „bonsoir”. În hall, mă regăsesc cu d. San-

dar, în care avem într-adevăr un... step (olandez, probabil) și niște sărănuțe cu pantofi de lamé (olandez).

Dar fiți atenți în sală, la poantele acelea „lari”, grase, succulente, care aruncă întîiu un val de jenă, fierbințe. Priviți dudulele, conifele: priviți cum savurează cele mai infernale dublu-sensuri. Și dacă e așa, de ce să ne mai formalizăm: pudoarea e salvată.

Între timp, actul s'a consumat, și trecem în culise. Pe scenă, imbulzeală, gălăgie înabușită de cortine. Se montează pămîntul. D. Dendrino primește felicitări dela Radu Tănase, dar pare blazat...

De aici, ca să urci pe scenă, faci piramide! Dar niște piramide atât de extraordinare, încât publicul nu îndrăznește să aplaude pînă ce nu-l vede jos, să nu-și piardă orăbil echilibrul.

E ora aproape două, și lumea a început să plece. Stroe și Vasilache continuă totuși să fie amuzanți și inventivi — iar Tănase!...

Dar a venit Vivette, englezoiacă, și ne-a spus „bonsoir”. În hall, mă regăsesc cu d. San-

dar, în care avem într-adevăr un... step (olandez, probabil) și niște sărănuțe cu pantofi de lamé (olandez).

Dar fiți atenți în sală, la poantele acelea „lari”, grase, succulente, care aruncă întîiu un val de jenă, fierbințe. Priviți dudulele, conifele: priviți cum savurează cele mai infernale dublu-sensuri. Și dacă e așa, de ce să ne mai formalizăm: pudoarea e salvată.

Între timp, actul s'a consumat, și trecem în culise. Pe scenă, imbulzeală, gălăgie înabușită de cortine. Se montează pămîntul. D. Dendrino primește felicitări dela Radu Tănase, dar pare blazat...

De aici, ca să urci pe scenă, faci piramide! Dar niște piramide atât de extraordinare, încât publicul nu îndrăznește să aplaude pînă ce nu-l vede jos, să nu-și piardă orăbil echilibrul.

E ora aproape două, și lumea a început să plece. Stroe și Vasilache continuă totuși să fie amuzanți și inventivi — iar Tănase!...

Dar a venit Vivette, englezoiacă, și ne-a spus „bonsoir”. În hall, mă regăsesc cu d. San-

dar, în care avem într-adevăr un... step (olandez, probabil) și niște sărănuțe cu pantofi de lamé (olandez).

dar, în care avem într-adevăr un... step (olandez, probabil) și niște sărănuțe cu pantofi de lamé (olandez).

Dar fiți atenți în sală, la poantele acelea „lari”, grase, succulente, care aruncă întîiu un val de jenă, fierbințe. Priviți dudulele, conifele: priviți cum savurează cele mai infernale dublu-sensuri. Și dacă e așa, de ce să ne mai formalizăm: pudoarea e salvată.

Între timp, actul s'a consumat, și trecem în culise. Pe scenă, imbulzeală, gălăgie înabușită de cortine. Se montează pămîntul. D. Dendrino primește felicitări dela Radu Tănase, dar pare blazat...

De aici, ca să urci pe scenă, faci piramide! Dar niște piramide atât de extraordinare, încât publicul nu îndrăznește să aplaude pînă ce nu-l vede jos, să nu-și piardă orăbil echilibrul.

E ora aproape două, și lumea a început să plece. Stroe și Vasilache continuă totuși să fie amuzanți și inventivi — iar Tănase!...

Dar a venit Vivette, englezoiacă, și ne-a spus „bonsoir”. În hall, mă regăsesc cu d. San-

dar, în care avem într-adevăr un... step (olandez, probabil) și niște sărănuțe cu pantofi de lamé (olandez).

Dar fiți atenți în sală, la poantele acelea „lari”, grase, succulente, care aruncă întîiu un val de jenă, fierbințe. Priviți dudulele, conifele: priviți cum savurează cele mai infernale dublu-sensuri. Și dacă e așa, de ce să ne mai formalizăm: pudoarea e salvată.

Între timp, actul s'a consumat, și trecem în culise. Pe scenă, imbulzeală, gălăgie înabușită de cortine. Se montează pămîntul. D. Dendrino primește felicitări dela Radu Tănase, dar pare blazat...

De aici, ca să urci pe scenă, faci piramide! Dar niște piramide atât de extraordinare, încât publicul nu îndrăznește să aplaude pînă ce nu-l vede jos, să nu-și piardă orăbil echilibrul.

E ora aproape două, și lumea a început să plece. Stroe și Vasilache continuă totuși să fie amuzanți și inventivi — iar Tănase!...

Dar a venit Vivette, englezoiacă, și ne-a spus „bonsoir”. În hall, mă regăsesc cu d. San-

dar, în care avem într-adevăr un... step (olandez, probabil) și niște sărănuțe cu pantofi de lamé (olandez).

Dar fiți atenți în sală, la poantele acelea „lari”, grase, succulente, care aruncă întîiu un val de jenă, fierbințe. Priviți dudulele, conifele: priviți cum savurează cele mai infernale dublu-sensuri. Și dacă e așa, de ce să ne mai formalizăm: pudoarea e salvată.

Între timp, actul s'a consumat, și trecem în culise. Pe scenă, imbulzeală, gălăgie înabușită de cortine. Se montează pămîntul. D. Dendrino primește felicitări dela Radu Tănase, dar pare blazat...

De aici, ca să urci pe scenă, faci piramide! Dar niște piramide atât de extraordinare, încât publicul nu îndrăznește să aplaude pînă ce nu-l vede jos, să nu-și piardă orăbil echilibrul.

E ora aproape două, și lumea a început să plece. Stroe și Vasilache continuă totuși să fie amuzanți și inventivi — iar Tănase!...

Dar a venit Vivette, englezoiacă, și ne-a spus „bonsoir”. În hall, mă regăsesc cu d. San-

dar, în care avem într-adevăr un... step (olandez, probabil) și niște sărănuțe cu pantofi de lamé (olandez).

Dar fiți atenți în sală, la poantele acelea „lari”, grase, succulente, care aruncă întîiu un val de jenă, fierbințe. Priviți dudulele, conifele: priviți cum savurează cele mai infernale dublu-sensuri. Și dacă e așa, de ce să ne mai formalizăm: pudoarea e salvată.

Între timp, actul s'a consumat, și trecem în culise. Pe scenă, imbulzeală, gălăgie înabușită de cortine. Se montează pămîntul. D. Dendrino primește felicitări dela Radu Tănase, dar pare blazat...

De aici, ca să urci pe scenă, faci piramide! Dar niște piramide atât de extraordinare, încât publicul nu îndrăznește să aplaude pînă ce nu-l vede jos, să nu-și piardă orăbil echilibrul.

E ora aproape două, și lumea a început să plece. Stroe și Vasilache continuă totuși să fie amuzanți și inventivi — iar Tănase!...

Dar a venit Vivette, englezoiacă, și ne-a spus „bonsoir”. În hall, mă regăsesc cu d. San-

dar, în care avem într-adevăr un... step (olandez, probabil) și niște sărănuțe cu pantofi de lamé (olandez).

Dar fiți atenți în sală, la poantele acelea „lari”, grase, succulente, care aruncă întîiu un val de jenă, fierbințe. Priviți dudulele, conifele: priviți cum savurează cele mai infernale dublu-sensuri. Și dacă e așa, de ce să ne mai formalizăm: pudoarea e salvată.

Între timp, actul s'a consumat, și trecem în culise. Pe scenă, imbulzeală, gălăgie înabușită de cortine. Se montează pămîntul. D. Dendrino primește felicitări dela Radu Tănase, dar pare blazat...

De aici, ca să urci pe scenă, faci piramide! Dar niște piramide atât de extraordinare, încât publicul nu îndrăznește să aplaude pînă ce nu-l vede jos, să nu-și piardă orăbil echilibrul.

E ora aproape două, și lumea a început să plece. Stroe și Vasilache continuă totuși să fie amuzanți și inventivi — iar Tănase!...

Dar a venit Vivette, englezoiacă, și ne-a spus „bonsoir”. În hall, mă regăsesc cu d. San-

dar, în care avem într-adevăr un... step (olandez, probabil) și niște sărănuțe cu pantofi de lamé (olandez).

Dar fiți atenți în sală, la poantele acelea „lari”, grase, succulente, care aruncă întîiu un val de jenă, fierbințe. Priviți dudulele, conifele: priviți cum savurează cele mai infernale dublu-sensuri. Și dacă e așa, de ce să ne mai formalizăm: pudoarea e salvată.

Între timp, actul s'a consumat, și trecem în culise. Pe scenă, imbulzeală, gălăgie înabușită de cortine. Se montează pămîntul. D. Dendrino primește felicitări dela Radu Tănase, dar pare blazat...

De aici, ca să urci pe scenă, faci piramide! Dar niște piramide atât de extraordinare, încât publicul nu îndrăznește să aplaude pînă ce nu-l vede jos, să nu-și piardă orăbil echilibrul.

E ora aproape două, și lumea a început să plece. Stroe și Vasilache continuă totuși să fie amuzanți și inventivi — iar Tănase!...

Dar a venit Vivette, englezoiacă, și ne-a spus „bonsoir”. În hall, mă regăsesc cu d. San-

dar, în care avem într-adevăr un... step (olandez, probabil) și niște sărănuțe cu pantofi de lamé (olandez).

dar, în care avem într-adevăr un... step (olandez, probabil) și niște sărănuțe cu pantofi de lamé (olandez).

Dar fiți atenți în sală, la poantele acelea „lari”, grase, succulente, care aruncă întîiu un val de jenă, fierbințe. Priviți dudulele, conifele: priviți cum savurează cele mai infernale dublu-sensuri. Și dacă e așa, de ce să ne mai formalizăm: pudoarea e salvată.

Între timp, actul s'a consumat, și trecem în culise. Pe scenă, imbulzeală, gălăgie înabușită de cortine. Se montează pămîntul. D. Dendrino primește felicitări dela Radu Tănase, dar pare blazat...

De aici, ca să urci pe scenă, faci piramide! Dar niște piramide atât de extraordinare, încât publicul nu îndrăznește să aplaude pînă ce nu-l vede jos, să nu-și piardă orăbil echilibrul.

E ora aproape două, și lumea a început să plece. Stroe și Vasilache continuă totuși să fie amuzanți și inventivi — iar Tănase!...

Dar a venit Vivette, englezoiacă, și ne-a spus „bonsoir”. În hall, mă regăsesc cu d. San-

dar, în care avem într-adevăr un... step (olandez, probabil) și niște sărănuțe cu pantofi de lamé (olandez).

Dar fiți atenți în sală, la poantele acelea „lari”, grase, succulente, care aruncă întîiu un val de jenă, fierbințe. Priviți dudulele, conifele: priviți cum savurează cele mai infernale dublu-sensuri. Și dacă e așa, de ce să ne mai formalizăm: pudoarea e salvată.

Între timp, actul s'a consumat, și trecem în culise. Pe scenă, imbulzeală, gălăgie înabușită de cortine. Se montează pămîntul. D. Dendrino primește felicitări dela Radu Tănase, dar pare blazat...

De aici, ca să urci pe scenă, faci piramide! Dar niște piramide atât de extraordinare, încât publicul nu îndrăznește să aplaude pînă ce nu-l vede jos, să nu-și piardă orăbil echilibrul.

E ora aproape două, și lumea a început să plece. Stroe și Vasilache continuă totuși să fie amuzanți și inventivi — iar Tănase!...

Dar a venit Vivette, englezoiacă, și ne-a spus „bonsoir”. În hall, mă regăsesc cu d. San-

dar, în care avem într-adevăr un... step (olandez, probabil) și niște sărănuțe cu pantofi de lamé (olandez).

Dar fiți atenți în sală, la poantele acelea „lari”, grase, succulente, care aruncă întîiu un val de jenă, fierbințe. Priviți dudulele, conifele: priviți cum savurează cele mai infernale dublu-sensuri. Și dacă e așa, de ce să ne mai formalizăm: pudoarea e salvată.

Între timp, actul s'a consumat, și trecem în culise. Pe scenă, imbulzeală, gălăgie înabușită de cortine. Se montează pămîntul. D. Dendrino primește felicitări dela Radu Tănase, dar pare blazat...

De aici, ca să urci pe scenă, faci piramide! Dar niște piramide atât de extraordinare, încât publicul nu îndrăznește să aplaude pînă ce nu-l vede jos, să nu-și piardă orăbil echilibrul.

E ora aproape două, și lumea a început să plece. Stroe și Vasilache continuă totuși să fie amuzanți și inventivi — iar Tănase!...

Dar a venit Vivette, englezoiacă, și ne-a spus „bonsoir”. În hall, mă regăsesc cu d. San-

dar, în care avem într-adevăr un... step (olandez, probabil) și niște sărănuțe cu pantofi de lamé (olandez).

Dar fiți atenți în sală, la poantele acelea „lari”, grase, succulente, care aruncă întîiu un val de jenă, fierbințe. Priviți dudulele, conifele: priviți cum savurează cele mai infernale dublu-sensuri. Și dacă e așa, de ce să ne mai formalizăm: pudoarea e salvată.

Între timp, actul s'a consumat, și trecem în culise. Pe scenă, imbulzeală, gălăgie înabușită de cortine. Se montează pămîntul. D. Dendrino primește felicitări dela Radu Tănase, dar pare blazat...

De aici, ca să urci pe scenă, faci piramide! Dar niște piramide atât de extraordinare, încât publicul nu îndrăznește să aplaude pînă ce nu-l vede jos, să nu-și piardă orăbil echilibrul.

E ora aproape două, și lumea a început să plece. Stroe și Vasilache continuă totuși să fie amuzanți și inventivi — iar Tănase!...

Dar a venit Vivette, englezoiacă, și ne-a spus „bonsoir”. În hall, mă regăsesc cu d. San-

dar, în care avem într-adevăr un... step (olandez, probabil) și niște sărănuțe cu pantofi de lamé (olandez).

Dar fiți atenți în sală, la poantele acelea „lari”, grase, succulente, care aruncă întîiu un val de jenă, fierbințe. Priviți dudulele, conifele: priviți cum savurează cele mai infernale dublu-sensuri. Și dacă e așa, de ce să ne mai formalizăm: pudoarea

Literatură, artă, idei...

„GAND ROMANESC“

a apărut la Cluj, într'un volum compact, de aproape 300 de pagini, sârbătorind „douăzeci de ani de viață spirituală în Ardeal“; e un eveniment care merită să fie subliniat și discutat și de aceea ne vom permite să dăm acestui fapt o deosebită atențiune, în cadrul cronicii noastre mărunte. Impresionant și emoționant, acest număr al revistei clujene este o realizare pe care o datorim minunatului ei animator, profesorul Ion Chinezu, care de șapte ani se trudeste la redactarea ei. Vom umina-sul număr pe care îl avem înaintea noastră, e un bilanț și un îndreptar care va arăta oricui, că în Ardeal s'a muncit și s'a înfăptuit mult și românește, pe toate tărâmurile culturii. Ne-o mărturisese aceasta un număr de studii de sinteză (scrise de: Ion Chinezu, V. Beneș, Aurel Decei, Vasile Bănciță, Zedevei Barbu, I. Verbină, George Sârbcea, Emil Pop, Ion Tânăsescu și Ion Breazu), care sunt pline de date, fapte, gânduri și sugestii interesante, apoi multe reproduceri de piastice, dintre care semnalăm în special: Tr. Bilișu, C. Bogdan, A. Ciupe, A. Demian, I. Jalea, Romul Ladea, T. Marchini, E. Popea, E. Profeta, Rea Silvia Radu și I. Vasiliu, cât și un impresionant număr de poezii (nu toate bune) dintre care noi vom desprinde pe acelea ale d-lor: M. Beniuc, Emil Giurgiuca, Teofil Bugnariu, Anisoara Odeanu, N. Caranica, Radu Brateș, George Popa, Iulian Popa, Radu Stanca, D. Nestorescu și Teodor Murășanu. D. Ion Lupăș scrie un foarte just și documentat studiu despre „Carol I și Transilvania“, iar în restul paginilor aflăm cronici destul de vii și de actuale.

Ceace vrem să însemnăm noi, este aportul acesta covârșitor pe care l-a adus Ardealul celor 20 de ani de la unire, culturii românești. Pagina cu pagina, „Gând Românesc“ demonstrează acest lucru și (dece n'am mărturisit-o?) suntem

mândri că umilul nostru condei face parte din această falangă de scriitori, care n'au uitat niciodată rolul lor de misionari, de vateri, fără a face „arta cu tendință“. Acest caet al revistei din Cluj poate fi un omagiu, dar și o muștrare, pentru toți acei ce n'au crezut în marea lumină care vine de pe aceste meleaguri. De-a Coreși nicio clipă mișunierea, glăsuind zi de zi prin penele alilor acimatori: Simbiul și Blajul, deopotrivă, au contribuit la acest permanent efort spiritual — și numai în acest fel au plecat de aici mesajele lui Samu. I. Micu și Petru Maiores, la fel cu urmașii, Octavian Goga sau Lucian Blaga. Dar Vasile Bănciță și Zedevei Barbu (cărui va pe această cale îl trimitem via noastră prețuire) au demonstrat magistral aceste spuse ale noastre în studiile lor, pe care le-am pomenit mai sus.

Cu toate că „Gând Românesc“ e o revistă periodică, acest număr izbutite să fie o antologie de mare preț, căreia, pentru a fi completă, îi lipsesc câteva nume, care: Emil Cioran, Victor Papilian, Grigore Popa, Bucur Ținuc, Septimiu Bucur și încă unii sau doi; spunem acest lucru mai ales că aceste nume revin destul de des în cronicile și studiile comemorative. Oricâte lipsuri: ar fi însă, domnule Ion Chinezu merită mult mai mult decât aceste gânduri fugare, pentru că Domniassa, tipărit în acest buletin jubiliar, a pus o hotărâtoare piatră la edificiul unei culturii, în aceeași măsură vie, clar-văzătoare și profund românească. Tocmai fiindcă știm greu-țările pe care le întâmpină o faptă de acest fel, lauda inimii noastre e deplină. Am dori ca acest revirment să redea „Gând-ului Românesc“ apariția regulată cu care ne obicinuisem înainte și care ar fi — tocmai în aceste clipe — foarte necesară.

Scrind acuma, nu ne gândim numai la cei șapte ani, plini de lumină, pe care-i însumează re-

CA O IMENSA ORGA

au vut într-o seară pădurile. Am incremenit și le-am ascultat glasul: era în el ceva dintr-o mare și implacabilă stingere, pe care numai toamnele o mai pot aduce. Pe-o firavă creangă s'a sbeuguit o verșnică, dar în jurul ei era tăcere și era umbră. Omul s'a aflat singur, între un morman de frunze și un cer înalt și sur, nimic nu-l striga înspre viață.

Doar o pală de vânt a murmurat cuvinte, pe care omul s'a strădu-it să le audă. Și vântul a șușotit, ca un ecou, două versuri din Radu Boureanu:

„De ți-am călcat cu viața veșnicia,
„Mă vei ierta Anna-Maria?“

Aici, „viața“ era cuvântul și „veșnicia“, o mare izolare de el. Dar nimeni n'a venit lângă Om, care asculta vântul cu stăniile, cu pietrele, cu copacii și cu Singurătatea. Rilele murise de mult..

URMANDU-SI ACTIVITATEA

poetii din jurul colecției „Adonis“ ne trimt o nouă broșură de poezii intitulată „Septembrie 1939“. Cu toate că nu aprobăm această continuă risipire în poezii mici, va trebui să însemnăm din nou suflul poetic care-i animă pe acești cântăreți. Sgură și azur aflăm și în broșura asta, în care am reținut în mod deosebit o poezie iscălită: Cristian Sârbu și una Virgil Teboniu; în rest câte-un vers fremos. Alabastră fluturătoare de năframă în acest încruntat anotimp, cârțuția asta e o solie pe care am dori-o din ce în ce mai realizată, pe planul poetic.

PROCEDEE...

Poetul și actorul (sau actorul și poetul) de egal talent, Radu Beligan a tipărit în 1938 o cărțuție de poezii: „Intăia spovedanie“ (t.p. Muscancu, cal. Grivițe: 166 bis, București). La pagina 13 (!) aflăm poezia „Betesda“, pe care cu o umire și măhnire o aflăm transcrisă și iscălită de un domn Vucol Dorescu-Dorna în revista „Pământul“, din 5 Martie 1938, (an VII nr. 179) la pag. 2, col. IV. Transcriitorul a binevoit să modifice două cuvinte, crezând că în acest fel poezia lui Beligan îi aparține lui. Mirată: că se mai pot întâmpla cotăririi de acest fel, demăscăm procedeul.

CUNOSC IN LIMBA GERMANA

o interesantă, o nespuse de atrăgătoare antologie cuprinzând scri-sori de dragoste, semnate de cei mai mari generali și poezi, ba chiar de regi și de prințipi. Găsesc că rășfoirea și lectura ei, e una din cele mai pline de surprize. Ingenunchieri, lacrimi, capitulări, venind dela oameni ce nu se închinău nici înaintea săbiei, pagini pline de lirică tandrețe și de patetice accente.

Rândurile mele vor să fie o simplă sugestie, pentru întocmirea unei antologii similare, în limba românească. Imi inchipui că s'ar găsi suficiente pagini pentru a încheia o carte pe cât de rară pe aiat de veșnică.

Și-apoi, muritori de rând, imagina-țivă inegalabilă satisfacție de a zămbi indulgent pe marginea acestor mesajași care conțin o egală doză de mărima și de micime, pentru că numai aceste epistole de amor ni se par a fi un paradox dintre cele mai mari. Se va găsi

LITERATURA ROMANA SI STRAINATATEA

Este cunoscută interesanta activitate a d-lui Basil Munteanu la Paris. Pentru literetele românești rolul d-sale este covârșitor, și dealtfel a fost pe deplin răspătit prin succesul obținut de lucrarea sa „Histoire de la littérature roumaine contemporaine“.

În ultima vreme, d. Basil Munteanu este preocupat de alcătuirea unei antologii a poeziei

TARA NOUA

săptămânalul intelectualilor tineri din Ardeal, continuă să apară în fiecare Duminică, aducând contribuții meru mai interesante și mai consistente. Ne place în aceste pagini un aer de gravitate aproape academică, un ton urban și totuși viu, pe care unele foi din București l-ar putea invidia și imita. D. Victor Iancu, redactorul revistei merită omagiile noastre și împreună cu domniassa, întreaga echipă de ziariști, poezi și gânditori cari îl secundează.

ERATA

Insemnam, în numărul trecut câteva cuvinte despre un poet, al cărui nume a fost modificat puțin de colaborarea zețarului. Ținem să rectificăm: poetul se numește Ion Negescu, nu Ion Negrescu, cum a apărut, din greșeală. Aceasta, pentru că se știe.

ȘTEFAN BACIU

oare omul care va alcătui aceste pagini, se va găsi oare editorul? Pe amândoi, îndrăsnim să-i asigurăm de-un succes deplin!

românești, care să completeze opera de mai mare anvergură, pomemila „Histoire de la littérature roumaine contemporaine“.

Dupe cum se vede, activitatea d-sale nu conține o clipă. Dacă mai anunțăm și apa-

Concursul scriitorului Th. D. Speranția

La sfârșitul anului școlar trecut am anunțat în paginile revistei noastre, cond.țiunile concursului cu premii pe care familia lui Th. Speranția de acord cu „Universul Literar“ îl instituise, cu prilejul împlinirii a zece ani dela moartea regrettatului scriitor. Intrucât din motive neprevăzute și independente de voința inițiatorilor acest gest de pioasă recunoștință pentru memoria unuia din cei mai fermecători prieteni ai copilării noastre, a tuturor, concursul nu s'a mai putut ține în condițiunile anunțate, le reamintim acum, fixând și un nou termen pentru depunerea manuscriselor:

Premiile sunt destinate tineretului și anume elevilor de curs secundar. Ele se vor împărți în înțelegere cu redacția „Universului literar“ și anume celor mai bune lucrări tratând despre „Anecdotele lui Th. D. Speranția“ (analiză literară).

Premiile sunt în număr de trei:

Cel dintăiu constă din suma de lei trei mii în numerar. Lucrarea premiată va fi publicată în „Universul literar“, iar dacă va prezenta o deosebită valoare va putea fi, eventual, extrasă și în broșură spre o cât mai întinsă răspândire.

Două premii de încurajare, în suma de câte o mie de lei vor fi oferite altor două lucrări merituoase. Textul acestora va fi deasemeni, publicat în revista parțial sau în întregime.

Dacă împrejurările ar cere-o, unul din cele două premii de câte o mie de lei va putea fi împărțit spre a se atribui la doi concurenți de merit egal.

Întinderea textului va fi de cel mult 12 (douăsprezece) pagini (ministeriale) dactilografiate.

Lucrările se vor depune sau trimite prin poștă la redacția „Universului literar“, menționându-se pe plic că sunt destinate „Pentru premiul Th. D. Speranția“. Concurenții, nu-și vor pune iscăltura pe lucrarea trimisă, ci o vor înlocui cu un „motto“, alăturând însă un mic plic închis pe fața cărui se va scrie același „motto“ iar înăuntrul lui se va indica numele concurentului, adresa, școala la care urmează și clasa.

Termenul ultim pentru primirea lucrărilor este la 15 Decembrie 1939, iar rezultatul concursului se va publica la 15 Decembrie 1939.

Comisia care va cetă și aprecia lucrările va fi alcătuită din trei persoane: un președinte ales dintre cele mai cu vază personalități ale lumii noastre literare și doi membri: unul din partea revistei „Universul literar“ și altul din partea familiei Speranția.

Note critice

(Urmare din pag. 1-a)

date concrete, de conturări pe viu, a acestor personaje. Fără îndoială, relieful vieții este condiționat de aceste detalii, viața unui personaj nu se poate înfățișa decât prin evocarea amănunțită, realistă, a faptelor și împrejurărilor cotidiane care prin împlinirea lor alcătuiesc atmosfera de viață în care se mișcă aceste personaje.

Dar această evocare în relief și în concret a vieții, deși indispensabilă, nu este îndestulătoare. Un Goriot sau un Raskolnikof, deși urmăriți de autori în gândurile și reacțiile lor de fiecare zi, în împrejurările factice ale existenței lor, nu ar fi putut avea intensitatea de viață pe care o reprezentă, dacă Balzac și Dostoievski s'ar fi mărginit numai la aceste evocări. Menținerea în imedia-tul detaliilor cotidiene, în sfera îngustă a vieții vegetative, ar fi amănunțit desigur cele două personaje, dar nu ar fi desprins sensul vital superior, vultu largă a destinului acestor oameni. Numai prin această intuire profundă a întregului de viață a personajului imaginat, numai prin surprinderea liniei mari de viață a acestor eroi, marii creatori au putut defini și crea aceste personaje. Goriot sau Bazarov, Anna Karenin sau David Copperfield nu trăsesc atât prin precizia aproape halucinantă a siluetelor lor fizice, a evocării plastice a persoanelor lor, a felului lor general de comportare și nici a complexului de efluvii și imponderabile care le-au înconjurat viața, ci mai cu deosebire prin înfățișarea împunându-se cititorului cu un fel de fatalitate inexplicabilă.

Viața și iradierea personajii-lor livrești, durata lor, impresi-oria pe care o fac asupra noastră, nu se datoresc deci atât circumstanțierii împrejurărilor cotidiene de viață sau detaliilor concrete, ci acestei linii mari de viață care le animă existența, explicând-o și diriguind-o după sensuri ascunse, dar care ni se impun spiritului cu necesitate.

Vom putea face deci o primă diferențiere între personajii fictive create de artiști: o categorie de personaje con-venționale, fără siluete conturate, fără viață și adevăr, rezultate fie al unei insuficiențe de viziune a creatorului, fie a unor mijloace artistice neîndestulătoare, cărora li se opun creații mai durabile, între care vom putea totuși distinge personajii construite exclusiv pe plan concret, deci cu elan de viață redus, alături de eroi compleți, animați în același timp de o bogăție întregă și construiți pe o linie de viață, ce le explică statornicia și adâncimea.

Dar alături de aceste creații în adâncul cărora citim tăcut unii destin și a căror viață apare configurată dinlăuntru, se înscru marile înfăptuiri, care depășesc această din urmă categorie prin tălc și generalitate umană: sunt creațiile simbolice, ridicând până la mit anumite trăsături fundamentale ale vieții și intrupând tipuri general omenești. Realitatea lor sufletească depășește în bol-șă și intensitate viața inte-

rioară a personajilor livrești obișnuite; factura și tumultul lor lăuntric se afirmă dincolo de cadrele unei societăți sau al unui timp dat; ele aparțin umanității de totdeauna. Don Quichotte și Sancho Panza, Hamlet și Faust alcătuiesc creații în care viața se afirmă tot multuoasă, dar în care ea nu rămâne limitată la un exemplar izolat de umanitate, ci se înfățișează ca o expresie a întregii condiții umane, a destinului umanității. Dacă personajii marilor creatori exprimând curba unui destin personal se impuneau prin unicitate și vitalitate, aceste din urmă creații se definesc cu deosebire prin concentrarea în adâncul lor a unor năzuinți sau neli-niști veșnic și universal omenești.

Primele creații, adânc indi-vidualizate și definite circumstanțial în complexiunea lor specifică de viață, ne oferă exemplele unor destine singulare; cele din urmă, depășesc această zonă a individualului, ajungând la o înfăptuire cu-prinzătoare a unor laturi gene-rale omenești, fără ca prin aceasta să-și piardă conturul și prămintarea vieții. Valoarea acestor creații constă, într-a-devăr, în îmbinarea acestor caractere generale cu tumultul vieții și desfășurare; astfel, ele sunt ferite de schemă, alegorie rece sau enunțare impersonală.

În acest mod, creatorii au rici-dicat la simbol și permanență trecătorul și accidentalul omene-lesc, înfăptuind năzuința postu-lată de Goethe: „...sind wir ja eben deshalb da, um das Vergänglichliche unvergänglich zu machen“.

ION BIBERI

STILUL ROMANESC

(Urmare din pag. 6-a)

artă, din cele mai îndepărtate timpuri până azi, cunoscutे indeobște sub denumirile de: arta caldeiană, persană, indiană, egipteană, greacă, romană, a renașterii, ogivală, etc.

Din stilul operelor de artă, clasice și medievale, se deduce caracterul popo-arelor ce le-au creat, potrivit cu firea lor, cu clima, cultura, cu datinele lor, cu tradiția moștenită din trecut, cu credința lor, încât, cu drept cuvânt se poate afirma că stilul imprimat opere-lor, este înfățișarea dreaptă a lor înșele.

Oare noi românii, în manifestările noastre de artă, îndeplinim această condițiune de a avea un caracter propriu, bine definit, sau suntem niște imitatori, fără de nici o personalitate, schimbându-ne felul nostru de a fi, la cea din-țintă influență din afară?

Să vedem.

Pentru aceasta cred că este bine să părăsim pentru moment orașul și să ne îndreptăm la țară, și anume la munte, acolo, unde firea omului e mai la adapost la înțiririle din afară.

Iată-ne deci, într'un sat de munte, cu ulițele lui înguste și cotite, la răspănia cărora, fântăna cu cumpăna ei scăr-țuitoare strânge în jurul ei acel roiu de fete și flăcăi, farmecul și mândria sa-telei noastre.

Din întâmplare avem în fața noastră o curte gospodărească, înconjurată cu gard de nuele împletite, iar la intrare o poartă cu stâlpi ciopliti cu dibăcie, care se înalță mândră sub acoperșul de șindrilă.

Pare-că în această poartă, stăpânul casei și-a pus toată vrednicia lui, căci la facerea ei a tocmnit pe cel mai bun meșter din sat, dacă nu cumva el singur și-a cioplit-o și înfrumusețat-o în zilele și'n lungile nopți de iarnă, dându-și în vileag toată precipearea și dra-gostea lui pentru casa părintească. Intrăm. În curte ne întâmpină însuși gospodarul, cu acel surăb de voce bună, care pe dată ne deschide inimile de ne simțim ca la noi acasă.

În pragul ușii ne iese înaintea gospo-đina și ne poștește cu glas blăjin să

intrăm. Iată-ne în odaia cea mare în care lucrurile sunt așezate cu multă orânduială. Privirea ne este furată de minunatele scoarțe întinse pe pereți. E atăta armonie de linii și culori că ochiul abia se îndură să se deslăpească de ele. Pe zidul dinspre răsărit, în umbra pro-soapelor de borangic, țesute cu fir și steluțe de aur, licărește nestinsa can-deală, deasupra sfintelor icoane, impo-dobite cu mănunchiu de busuioc.

Privirea se coboară de-alungul pere-ților și se oprește când pe caerul de borangic, când pe pușca și pistoalele cele vechi, cari dimpreună cu ploșca și cu cavalele, se incrucișează atăt de ar-monios pe scoarța din mijlocul pere-țelui. Mai în jos, patul de lemn cu spe-tezele minunate cioplite, scaune pe trei picioare, cu spătare înflorite. Către cuport, lavița încărcată cu ucele și lar-furii încondeiate în felurite chipuri; iar la un loc mai ferit, lada de zestre, fe-recată și zugrăvită cu ramuri și păsă-rele.

Lumina de afară pătrunde în casă prin ferestrele împodobite în ma-rame de borangic și dă acestui interior simplu un aer de chilie mănăstirească.

Eșim pe prispa casei, unde gazda ne îndeamnă să cinstim vin și azimă. Aci ochiul alunecă în voce dealungul stâlpi-lor și grinzilor împodobite cu cioplitiuri înflorite, și al pâlmarului, din scânduri tăiate în chip de horbotă.

Curtea e plină de tot rostul gospodă-resc: plugul, carul, sania, și ele înfrumusețate cu creștături și înfloriri a-ri se fierul.

Plecăm petrecuți până la poartă de căutătura voioasă a gospodinei, care s'a oprit în pragul ușii, și de stăpânul acestui cuib de liniște, de muncă și voce bună.

Ne îndreptăm spre han, în bățutura cărui a s'a ncins jocul. Aici e viață mul-tă, veselie, și o împeștrare de costume bogate și scilpitoare. Flăcăii și fetele furaji de vârteful jocului își spun din ochi dorul zilelor de mâine..., pe când bătrării privindu-i cu drag, întineresc parcă la amintirea zilelor trecute.

Pe ulițele satului ne oprim și pe la alte ogrăzi, dinaintea minunatelor porți dela intrare, care se înalță mândre ca niște arcuri de triumf romane.

Și dacă întreb pe stăpânii acestor porți, de cheltuiala făcută cu înfrumu-sețarea lor, mai toți își răspund: „Nu e nimic! așa am pomenit din părinți... să fie mândre!“

Se face seară. Ulițele satului se um-ple de vitele ce vin dela câmp. Peste tot se simte freamătul serilor de țară, cu lătrat de câini, cu mugetele vacilor ce-și cheamă vițeii... cu strigătele și chiotele celor ce și-au încheiat ziua și se pregătesc de odihna nopții.

Pe aripile acestei armonii, gândul alunecă mai departe în cuprinsul țării, și peste tot află aceiași viață pro-prie poporului nostru... Oare, dacă cei dela orașe nu s'ar fi depărtat prea mult de tradiție, n'am fi putut dura o artă națională în care geniul românesc să creeze opere naționale monumen-tale?

Căci, deși în monumentele noastre istorice se vede influența curentelor de artă din afară, totuși, ele fiind zidite și alcătuite și după dorința cititorilor lor, nu sunt doar copii după alte monu-mente, iar ca ele altele nu se mai găsesc în alte părți, decât doar ca ase-mănare a unor elemente decorative sau arhitectonice.

Aceasta dovedește că artele aduse din alte părți, prin meșterii streini, s'au mlădiat după gustul voevozilor și bo-rierilor noștri, adaptându-se trebuințelor locului, iar mai târziu, când meșterii locali au învățat dela ei meștesugul clă-dirilor, al zugrăvelei și sculpturii, au continuat să lucreze, introducând în arta lor multe elemente autohtone, și așa, arta veche a luat o caracteristică locală, s'a împământenit și a prins ră-dăcini adânci, înflorind și crescând, a-tăta vreme cât țările noastre și-au păstrat libertatea.

(Urmează)

ION TRAIANESCU

